

Izhaja v prostih
rokah.
Stane na leto
24 D. Uredništvo
in upravnstvo
Celje, Stross-
majerjeva ul. 1.
Rokopisi se ne
vračajo. — Na-
ročnina se po-
šilja »Zadružni
Zvezi« v Celju.

ZADRUGA

IZDAVAJENJE IN KMETIJSTVO
IN GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

Cene inseratom
po dogovoru. —
Interurb. telefon
štev. 3. Poštno-
hranilnični ra-
čun štev. 10.415.
Ponatisi so do-
voljeni le, ako
se navede vir.
— Reklamacije
glede lista so
poštne proste.

VABILO

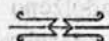
na

REDNI OBČNI ZBOR

ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

registrovane zadruge z omejeno zavezo

**v sredo, dne 27. junija 1923 ob 9. uri dopoldne
v sejni dvorani Mestne hranilnice v Celju.**

DNEVNI RED:

1. Pozdrav predsednika.
2. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju v letu 1922.
4. Sklepanje o računskem zaključku za leto 1922.
5. Določitev prispevkov za revizijo in v pomožni zaklad.
6. Razni predlogi in nasveti.

Opozarjamo na določbo § 29. zadružnih pravil, ki se glasi: „Vsak zadružnik ima pravo glasovati pri občnem zboru o vseh v § 28. navedenih točkah; vsak delež ima en glas; vendar ne sme imeti noben posamezni udeleženec občnega zbora več kakor sto glasov. Zadruge zastopa pri občnem zboru njen načelnik ali kak drug pooblaščenec, ki mora biti član dotične zadruge. Vsak pooblaščenec, bodisi načelnik, bodisi kak drug, se mora legitimirati s tozadevnim, v seji načelstva sklenjenim pravičnim pooblastilom ali pa z dotično deležno listino.“

V Celju, dne 15. maja 1923.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruka z omejeno zavezo.

Dr. Ernest Kalan
član načelstva.

Dr. Anton Božič
predsednik.

Tridesetletnica hranilnice in posojilnice v Šmarju pri Jelšah.

V letnem poročilu Hranilnice in posojilnice v Šmarju pri Jelšah je napisal g. dr. Josip Rakež sledeč lep članek »Ob tridesetletnici«, ki ga priobčujemo, ker je zanimiva podrobna slika iz zgodovine našega združništva. G. dr. Rakež piše:

Je-li resnica, je-li sen? Že trideset let! Dolga doba v življenju posameznega človeka — nad vse častna v obstanku denarnega zavoda!

In vendar bi morali pravzaprav že pred tremi leti obhajati **petdesetletnico**. Zakaj že l. 1870. je dr. Josip Vošnjak, ki je bil takrat okrožni zdravnik ter ob enem načelnik okrajnega zastopa v Šmarju pri Jelšah, po vzgledu čeških »založen« sestavil pravila za okrajno hranilnico in posojilnico. O tej stvari pripoveduje sam v svojih »Spominih«: »Okrajni zastop je po mojem nasvetu sklenil ustanoviti hranilnico in posojilnico, a vlada pravil ni potrdila, ker se ji je varščina 5000 gld. prenizka zdela. Seveda je bil to le izgovor, da zapreči ustanovitev narodnega denarnega zavoda.«

Toda še le 23 let pozneje se je uresničila ta blaga namera. Ko se je namreč znani rodoljub dr. Fran Jurtela preselil iz Ptuja kot odvetnik v Šmarje pri Jelšah, je takoj zastavil vse svoje moči in svojo izkušnost, da ustanovi v Šmarju hranilnico in posojilnico. Njegovo prizadevanje je imelo popolen uspeh. Pristopili so kot ustanovniki najuglednejši in najvplivnejši možje vsega okraja.

Odbor za l. upravno leto 1893. je bil sestavljen tako-le:

1. Načelstvo:

Karol Kraus, posestnik in gostilničar v Šmarju — načelnik.

Ivan Debelak, učitelj.

Fran Ferlinc, učitelj in posestnik.

Dr. Hugon Kartin, odvetniški kandidat in posestnik.

Fran Podgoršek, posestnik na Ponikvi.

Alojzij Rokavec, župan in posestnik na Stadki gori.

Tomaž Stoklas, posestnik in župan Okolice Šmarje.

Jernej Štabuc, kaplan v Šmarju.
Jožef Zdolšek, župnik pri Sv. Štefanu.

2. Nadzorstvo:

Dr. Fran Jurtela, odvetnik, načelnik okrajnega zastopa in deželnega glavarja namestnik — predsednik.

Janez Anderluh, veleposestnik v Šmarju.

Martin Bračko, posestnik in župan v Zibiki.

Anton Čander, posestnik v Zibiki.

Tomaž Copi, posestnik v Šmarju.

Martin Hrovat, veleposestnik v Orehku.

Janez Kozinc, župnik v Slivnici.

Gašper Senica, posestnik pri Sv. Vidu.

Fran Verk, posestnik in župan pri Sv. Petru.

Jakob Zupanc, posestnik in župan pri Sv. Vidu.

Jakob Zdolšek, veleposestnik v Okrogu.

Pred ustanovitvijo naše zadruge so bile gmotne razmere v našem kraju zelo žalostne. Hipotekarnega in osebnega kredita skoraj ni bilo več. Prebivalstvo je bilo do grla zadolženo in popolnoma v rokah številnih oderuhov, ki so jemali »za dobroto« bodisi v denarju bodisi v deželnih pridelkih več kot 30—40 odstotkov od posojenega zneska na leto.

Ustanovitev hranilnice in posojilnice je bilo torej rešilno delo prve vrste; oslobodilo je na mah prebivalstvo iz oderuških rok, nudeč mu po ceni kredit, hkrati pa najugodnejšo priliko za štedenje in varno nalaganje njegovih prihrankov.

Dr. Fran Jurtela je duševni in krušni oče našemu zavodu; on ga je takoj nesebično podprl s svojim imanjem in s svojim bogatim znanjem. Tudi po svojem odhodu v Ptuj se je vedno briga in zanimal za našo zadruge ter nam dajal nasvete in navodila.

Bodi mu torej na tem mestu izrečena naša najiskrenejša zahvala!

Že v tretjem letu svojega obstanka je naš zavod izgubil svojega ustanovnika in največjega dobrotnika. Dne 10. majnika 1895 je v svojem rojstnem kraju trgu Šmarju pri Jelšah po dolgi in mučni bolezni umrl dr. Hugon Kar-

tin., odvetniški koncipijent in hišni posestnik.

Dasiravno se mladi, še ne 30-letni mož ni mogel preveč očitno udeleževati našega javnega življenja, je vendar njegova tragična smrt pretresla ves Šmarijski okraj in našla bolesten odmev po vsem Slovenskem, kjer si je pokojnik povsod znal pridobiti ime odločnega, poštenega in neustrašivega narodnjaka. Lahko pa tudi trdimo, da se malokomu posreči z ljubeznjivim vedenjem v družbi pridobiti si tako dober glas in občno priljubljenost, kakor jo je od vseh strani užival naš blagi pokojnik.

Rojen l. 1866. v Šmarju pri Jelšah, kjer mu je bil oče občečisljan trgovec, je po dokončani osnovni šoli vstopil v celjsko gimnazijo, kjer je dovršil 7 razredov. V 8. razredu je bil s pokojnim slavistom Oblakom izključen iz vseh gimnazij, ker sta v cerkvi pela cesarsko pesem v slovenskem jeziku. Zrelostni izpit je prebil v mestecu Arnau na Severo-Češkem. Vojaško leto je odslužil v Gradcu, kjer se je potem posvetil pravoslovju.

Bivajoč v počitnicah v Šmarju se je vedno živo zanimal za domače politične dogodke ter zlasti ob volitvah zastavil ves svoj vpliv in svojo zgovornost v korist Slovenstvu. V tem oziru si je pokojnik pridobil največ zaslug, da je trg Šmarje zopet pokazal svoje slovensko lice.

Najsijajnejši dokaz njegovega čistega rodoljublja pa je njegova poslednja volja.

V oporoki svojeručno pisani in podpisani v Dubrovniku dne 18. aprila 1895 je za glavnega dediča vsemu premoženju postavil Hranilnico in posojilnico v Šmarju.

Že od kraja ob ustanovitvi se je živo zanimal za ta prekoristni zavod, bil njegov ud in odbornik in mu je že dolgo časa daval brezplačni prostor v svoji hiši. S poslednjim svojim plemenitim činom pa je postavil našo hranilnico takoj ob začetku na tako trden gmotni temelj, da ga niso mogle omajati zlobne nakane nasprotnikov.

Majhen dokaz naše hvaležnosti je torej, ako te skromne vrstice posvetimo njegovemu spominu.

Naš zavod mu je postavil na Šmarijskem pokopališču nagrobni kamen iz pohorskega granita — v posojilniško hišo, ki je bila prej njegova last, je dal vzdati spominsko ploščo — nad uradno sobo pa krasí pokojnikova olinata podoba, mojstersko naslikana od slovenskega umetnika prof. Žmitka.

V zadnjih treh letih je pretrpela naša posojilnica kar tri najhujše udarce.

Dne 4. oktobra 1920 je na svojem posestvu v Jelovcu pri Makolah nenadoma izdihnil svojo blago dušo dr. Josip Georg, odvetnik v Šmarju — naš dolgoletni načelnik.

V jeseni l. 1897. se je po odhodu dr. Jurtela naselil kot odvetnik v trgu Šmarju pri Jelšah, kjer je ta posel izvrševal do svoje prezgodnje smrti.

Prebivalstvo Šmarijskega okraja je podelilo pokojniku najvišjo čast: izvolilo ga je za načelnika okrajnega zastopa. Obenem je prevzel vodstvo Hranilnice in posojilnice v Šmarju pri Jelšah.

Obe častni, brezplačni in težavni mesti je vestno in marljivo opravljal nepretrgoma do svoje smrti.

Sam varčen do skrajnosti in skoraj brez potreb za svojo lastno osebo je bil kakor nalašč ustvarjen za voditelja hranilnice in posojilnice, ki mora že sama ob sebi prebivalstvo navajati k varčevanju. Tekom 23 let jo je spretno in sigurno vodil v najhujših denarnih krizah. Ponajveč njegova zasluga je, da je ta zavod navzlic časovnim nezgodam danes eden najuglednejših in gmotno najbolj podprtih na vsem slovenskem Štajerju.

Kot jeklen, kristalno čist značaj in narodnjak je v svoji oporoki, napisani že l. 1906., postavil za glavnega dediča svojemu na milijon kron cenjenemu premoženju šolsko družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Iz rečenega je jasno, da je pokojnik v javnem življenju Šmarijskega trga zapustil globoko vrzel, ki jo bo zelo zelo težko zamašiti.

Večnaja mu pamjat!

Dne 22. svečana 1921 je klonil svojo trudno glavo k večnemu počitku Ivan Debelak, vpokojeni učitelj, ustanovnik in dolgoletni tajnik naše zadrage.

Na njegovih ramah je slonelo vse pisarniško delo prvih 20 let. In ves ta ogromni posel je opravljal v prvih letih

popolnoma brezplačno, a pozneje za prav neznatno odškodnino — in sicer ob urah, ki so mu preostajale po vestnem izvrševanju njegovega učiteljskega poklica. Njegovi vztrajnosti in železni pridnosti, njegovemu ljubeznivemu občevarju s strankami se ima posojilnica zahvaliti, da je že v prvih letih vidno prospevala. Žalibog si je v tem napornem delu brez počitka nakopal možgansko bolezen, ki je kakor požrešen črv razjedala njegov organizem, da mu je po dolgih letih trpljenja bila naposled bela smrt težko pričakovana rešiteljica od neznošnih telesnih in duševnih muk.

Bodi mu lahka domača zemlja!

Kakor strela iz jasnega neba nas je pretresla pretužna vest, da je 7. januarja 1923 zjutraj nepričakovane, nagle smrti umrl Vekoslav Krajnc, kr. notar v Šmarju, bivši župan in dolgoletni ud posojilničnega načelstva.

Kot notar je bil nadvse vesten in naravnost vzoren uradnik — prava dika svojega stanu.

Ob enem pa je bil navdušen ter idealen rodoljub, ki je radodarno podpiral vse narodne težnje. Našemu zavodu je bil ves čas svojega bivanja v Šmarju, t. j. tekom 19 let — skrben in nesebičen svetovalec v vseh pravnih stvareh.

Pokoj njegovi duši, slava njegovega spomina!

Umevno je, da je v tako dolgi dobi tridesetih let imela smrt bogato žetev med odborniki naše zadrage.

Poleg gori imenovanih so še umrli izmed članov načelstva:

1. Kreft Alojzij, župnik na Ponikvi.
 2. Podgoršek Franc, veleposestnik na Ponikvi.
 3. Rokavec Alojzij, posestnik in župan na Sladki gori.
 4. Štabuc Jernej, kaplan v Šmarju.
 5. Stoklas Tomaž, posestnik in župan Okolice Šmarje.
 6. Zdolšek Jožef, župnik pri Sv. Stefanu.
 7. Vrečko Matija, posestnik in župan na Slivnici.
- Izmed članov nadzorstva pa:
1. Anderluh Janez, veleposestnik v Šmarju.
 2. Bračko Martin, posestnik in župan v Zibiki.
 3. Copf Tomaž, posestnik v Šmarju,

4. Čander Anton, posestnik v Zibiki.
5. Dr. Dijač Josip, sodnik v Šmarju.
6. Golež Florian, posestnik in župan pri Sv. Vidu.

7. Hrovat Martin, veleposestnik v Šmarju.

8. Kaič Josip, davčni upravitelj v Šmarju.

9. Kos Josip, posestnik v Pristavi.

10. Krajnc Martin, župnik na Sladki gori.

11. Senica Gašper, posestnik pri Sv. Vidu.

12. Senica Franc, veleposestnik na Ponikvi.

13. Verk Franc, posestnik in župan pri Sv. Petru.

14. Zakošek Peter, veleposestnik in župan pri Sv. Stefanu.

15. Zdolšek Jakob, veleposestnik na Ponikvi.

16. Zupanc Jakob, posestnik in župan pri Sv. Vidu.

17. Žaberl Anton, posestnik pri Sv. Stefanu.

Naš zavod bode vse te blage pokojnike, ki so vsak po svojih močeh delovali v njegov prid, ohranil v hvaležnem spominu.

Gori navedena imena nam pričajo, da so v posojilničnem odboru delovali zastopniki raznih stanov in slojev prebivalstva, možje različnega političnega naziranja. Odbor se je pa pri dovoljevanju posojil in podelitvi podpor ravnal strogo nepristranski ter vsako stvar presojal edinole z narodno - gospodarskega vidika. Navzlic temu pa se je zgolj iz strankarskih ozirov v Šmarijskem okraju tekom časa ustanovilo nič manj nego deset novih konkurenčnih denarnih zadrug. Vse te zadrage so sicer mogle delovanje naše posojilnice trenutno nekoliko ovirati, toda na njeno napredovanje in razvitek niso imeli nobenega trajnega vpliva.

Nasprotniki in ljudje, ki radi v kalnem ribarju, so trosili ob ugodni priliki neresnične vesti ter begali strahopetne vlagatelje, ki so nekoč v 14 dneh vzdignili preko 150.000 kron, t. j. preračunjeno v sedanjo valuto — ogromno več milijonsko vsoto. Posojilnica je ta denar izplačala takoj, ne da bi se posluževala v pravih določenega odpovednega roka. To je njen ugled še bolj utrdilo;

večina zapeljancev se je v kratkem skesana vrnila k zavodu nazaj.

Najhujši denarni krizi je prestala ob aneksiji Bosne in Hercegovine in ob balkanski vojni. Pri tej priliki moramo zahvalno omeniti pomoč Ljubljanske kreditne banke, s katero je bil naš zavod od časa njene ustanovitve v tesni poslovni zvezi.

Žalostno dobo svetovne vojne je posojilnica razmeroma dobro prebolela; vojno posojilo v znesku 100.000 kron, katero podpisati nas je vlada prisilila, je danes že popolnoma odpisano.

V teku 30 let je posojilnica izdala za dobrodelne namene nad 100.000 kron; marsikaterega dijaka je s posojili podprla, da je mogle dovršiti svoje študije — ob času najhujšega pomanjkanja stanovanj je v trgu Šmarje sezidala stanovanjsko hišo, v kateri imajo štiri stranke prostora.

Rezervni zaklad, ki je varno naložen v obeli posojilničnih hišah, pokriva dobršen del vložene glavnice, ki je danes narasla na imponantno vsoto 6 in pol milijonov kron.

Hranilnica in posojilnica v Šmarju stopa danes v četrto desetletje svoje dobe, dobe resnega in človekoljubnega dela. Nadejamo se, da bode sedanjí odbor to delo nadaljeval v duhu tradicije, sprejete od ustanovnikov; zavodu pa želimo ob tej priliki še mnoga in plodna leta!

Elektrifikacija našega kmetijstva.

V št. 9 »Kmetovalca« je napisal združni nadzornik pri Pokrajinski upravi za Slovenijo g. Miloš Štibler pod citiranim naslovom sledeči članek:

»Električna centrala na Fali pri Mariboru je pričela z napeljavo daljnovoda do Celja in Trbovelj. Pravočasno bo treba skrbeti, da se tudi kmečko prebivalstvo zainteresuje za izkoriščanje električne moči (bilo za razsvetljavo, bilo za pogon raznih kmetijskih strojev in strojnih naprav). V tem pogledu treba razviti propagando in organizatorno delo, a prva naloga pripada tu združništvu, kakor so pokazala mnogobrojna izku-

stva v drugih državah, osobito v Nemčiji in na Češkem.

Prvotno se je pač mislilo, da bo v vprašanju elektrifikacije podeželja prva naloga pripadla občinam, toda kmalu se je na mnogih krajih pokazalo, da se to delo potom občin ne more dovoljno izpeljati. Glavni vzrok je v tem, ker se skoraj v vsaki občini najde manje ali večje število prebivalcev-davkoplačevalcev, ki se za električno napeljavo iz kakršnegakoli razloga ne zanimajo, a bi vseeno morali prispevati za napravo, ako jo dela občina sama. Imeli bi torej stroške za napravo, katere se iz kakršnihkoli razlogov ne poslužujejo. Pravičeno je vsled tega, da se v vsaki občini, kjer ni soglasnosti vseh davkoplačevalcev, združijo oni, ki si električno napeljavo žele; da si osnujejo zadrugo in kot fiktivni interesi sami skrbijo za pokritje stroškov.

Z vneto se je s tem vprašanjem doslej bavila Zadruga zveza v Celju. Že l. 1920. je ustanovila poseben odbor za elektrifikacijo podeželja potom fiktivne centrale. Ta odbor, kateremu načeljuje g. dr. Anton Božič, predsednik Zadruga zveze v Celju, je po dolgem naporu dosegel, da je Fala resno vzela v roke napeljavo toka do Trbovelj. Ko bodo rešena gotova lokalna vprašanja, se bo tok iz Celja oziroma iz Laškega trga, kjer se nahaja glavni transformator, napeljeval v vso okolico. Načrti in proračuni za razdeljevalne zadruga so zgotovljeni že za več krajev, za celjsko okolico je pa razdeljevalna zadruga že ustanovljena. Drugi glavni transformator je v Mariboru. Tam so s pomočjo Zadruga zveze v Celju ustanovljene doslej tri razdeljevalne zadruga, in sicer: Pekre, Limbuš in Spodnja Selnica ob Dravi. A 25. februarja t. l. se je vršilo v Cirkovcih pri Pragerskem veliko elektrifikacijsko zborovanje. Gre za ustanovitev sedem razdeljevalnih zadrug na Dravskem polju.

Zadruga pa se ustanavljajo tudi izven območja fiktivne električne centrale. Tako so tekom l. 1922 na Štajerskem ustanovljene zadruga elektrarne v Hrastniku, v Ormožu in Zagorju. Na treh projektih (Rečica na Paki, Šmarje pri Jelšah in Središče) se dela. Pаметno je snovati tudi taka od Fale neza-

visna mala podjetja. Mnogokrat so pogoji v posameznih krajih tako povoljni, da je električna energija takih malih podjetij cenejša, nego ona velikih central z dragimi daljnovodi. Vsekakor je vsak tak slučaj treba strokovno previdno oceniti in preštudirati.

Izgleda, da je sedaj čas, da se kmečko ljudstvo pridobi za elektrifikacijo podeželja. Kmetijskemu obratu samemu bo to najbolj koristilo, pa bilo, da se kmetovalec posluži elektrike za razsvetljavo, bilo, da se je posluži za pogon strojev. Vendar je treba vedno in vedno poudarjati, da je v svrhu prihranitve nepotrebnih stroškov potrebna velika previdnost. Ne bilo bi odveč, ako bi poklicani predstavniki podeželja, predvsem Kmetijska družba in zadruga zveze, postavili poseben odbor za elektrifikacijo kmetijstva, odbor, kateremu bi se stavi- lo v dolžnost, da se akcija izpelje čim pravilneje. Tak odbor bi imel tudi ugotoviti načela, po katerih bi se za vso akcijo uravnilo sodelovanje države.

K temu članku bi samo pripomnili, da Zadruga zveza v Celju dela za elektrifikacijo dežele naprej. Med tem časom je bila ustanovljena elektrarna v Apačah in so nastali razen v članku imenovanih še 3 novi projekti, ki utegnejo biti tekom tega leta realizirani.

Zveza je založila za zadruga elektrarne posebna vzorna pravila, ki jih je vsak čas dobiti in je za vse organizatorne kakor tehnične nasvete vsak čas na razpolago. Vabimo naše zadrugarje, da se te ugodnosti v čim večji meri poslužijo.

Ugodnosti in uporaba § 262 finančnega zakona za l. 1922-23.

I.

Kakor je podpisana Zveza v št. 5/12 »Zadruga« iz leta 1922 str. 68 sporočila vsem svojim članicam, je bilo glede obravnavanja važnega § 262 finančnega zakona za l. 1922/23 (besedilo tega § se nahaja na isti str. 68 »Zadruga« št. 5/12 za l. 1922) veliko nesoglasje in nejasnost pri sodiščih in davčnih oblastih, ker ni izšla izvršilna naredba k citiranemu §, katera bi dala potrebna navodila obla-

stim kakor zadrugam. Ker ni bilo na prejšnje vloge na merodajna mesta v Beogradu odgovora, se je podpisana Zveza znova obrnila dne 20. aprila 1923 na oddelek za kmetijstvo pri Pokrajinski upravi v Ljubljani s prošnjo, da isti z izdatnejšo svojo uradno avtoriteto izposluje vsaj začasno uradno tolmačenje kritičnega § 262. To je kmetijski oddelek s svojo vlogo z dne 24. aprila 1923 na delegacijo ministrstva financ v Ljubljani tudi storil in prejel od tam pojasnilo, iz katerega bomo v sledečem navedli najbolj bistvene točke.

1. Kar se tiče splošne uporabe ugodnosti v § 262 finančnega zakona, je generalna direkcija posrednih davkov v Beogradu sporočila z odlokom z dne 10. marca 1923, št. 6916, da je na podlagi odloka ministrstva za poljedelstvo in vode z dne 28. februarja 1923, št. 5842/VI nesporno, da veljajo davčne in pristojbinske ugodnosti čl. 95, 96 in 98 srbskega zakona o kmetijskih in obrtnih zadrugah z dne 3. dec. 1898 za vse zadrugne zveze odnosno njihove zadrugne, ako izpolnjujejo pogoje, navedene v § 262 finančnega zakona za leto 1922/23, ne glede na to, **so-li njihovi člani po poklicu kmetje in obrtniki ali ne.** (Davčne oblasti so slale namreč lani na stališču, da veljajo davčne in pristojbinske ugodnosti § 262 samo za one zadrugne, čijih člani so po poklicu samo kmetje ali obrtniki.) **S tem je torej veljavno ugotovljeno, da so oproščene vse zadrugne vseh pristojbin (kolekov na register-skih vlogah, dolžnih pismih in knjigah) in davkov, izvzemši prometni, rentni in invalidski davek, ako po svojih pravilih ne delajo na zadrugne deleže dividend (glej točko 4 te okrožnice) in sploh ne delajo dobička, dalje, da ne dajo članom svojih načelstev in nadzorstev tantiem (glej točko 5 te okrožnice) in ne dele v nobenem slučaju rezervnih zakladov med člane. Te točke morajo biti zavarovane v pravilih tako, da jih občni zbori brez dovoljenja pristojne revizijske zveze spremeniti ne smejo.** Razglas finančne

delegacije o tem je izšel tudi v „Uradnem listu“ št. 45 z dne 12. maja 1923. Za vse zadrugne, ki še svojih pravil ne bi bile v tem smislu uredile, a to žele z ozirom na precejšnje davčne in pristojbinske ugodnosti storiti, nastane tedaj dolžnost, da to čimpreje store, bodisi na rednih, bodisi na izrednih občnih zborih. Revizorji Zveze so dobili poleg tega nalogo, da vse zadrugne še ustmeno na to okolnost opozorijo. Radi eventualnih pojasnil ali ureditve pravil se naj zadrugne obrnejo takoj na Zvezo in naj pošljejo obenem en izvod pravil z vsemi že sklenjenimi in registrovanimi spremembami.

2. Kar se tiče registracij novih zadrug in spremembe pravil v smislu določil § 262 finančnega zakona za leto 1922/23 je izrekla finančna delegacija mnenje, da je,

a) registracija novih zadrug, čijih pravila ustrezajo predpisom § 262 finančnega zakona za leto 1922/23 pristojbine prosta; plačati torej ni treba koleka za prošnje in priloge, dalje pristojbine za verifikacijo pravil in legalizacijo podpisa. Vsi ti pristojbinski predmeti se morejo subsumirati pod določbe čl. 95 srbskega zakona o kmetijskih in obrtnih zadrugah. Pač pa je treba za razglas v „Uradnem listu“ pridejati registracijski vlogi po dosedaj veljavnem predpisu kolek za Din 5.—.

b) Kar se tiče registracije spremembe pravil z ozirom na določila § 262 finančnega zakona za l. 1922/23 je delegacija sporočila predsedstvu okrožnega sodišča v Novem mestu z dopisom z dne 9. decembra 1922, št. B 1386, da velja pristojbinska oprostitev po § 95 srbskega zakona o kmetijskih in obrtnih zadrugah že za predlog, s katerim se registracija sprememb v pravilih v smislu § 262 finančnega zakona za l. 1922/23 šele predlaga in ne samo za vloge od izvršene registracije teh sprememb naprej. To je zelo važno za vse zadrugne, ki sedaj te spremembe sklenejo in predlagajo, ker se vidi, da so tozadavne prošnje s prilogo kolekovine proste. Treba pa plačati razglas spremembe

v „Uradnem listu“ po dosedaj veljavnem predpisu s kolekom Din 5.—, ki se v posebnem zavitku prošnji kakor pod a) priloži.

3. Ako bi eno ali drugo davčno oblastvo odločilo, da kaki zadrugi ne gre pristojbinska ali davčna ugodnost vsled tega, ker njeni člani niso sami kmetovalci ali obrtniki, se bode tako odločbo prizivnim potom razveljavilo. **Vsako tako odločbo naj torej zadrugne v svrhu sestave priziva takoj pošljejo Zvezi.**

4. Važna je izjava finančne delegacije, da **obrestovanje deležev, ki ne presega običajne obrestne mere hranilnih vlog, ne ovira davčnih ugodnosti po § 262 finančnega zakona za l. 1922/23.** Pravila treba torej tako sestaviti ozir. spremeniti, da se odločno izreče, da zadruga ne deli na deleže dividend, lahko pa jih obrestuje v višini običajne obrestne mere hranilnih vlog.

5. Glede nagrad načelstva izjavlja finančna delegacija, da **prepoveduje čl. 262 finančnega zakona izplačilo tantiem, ne pa tudi nagrad, ki so primerne poslovanju načelstva ali nadzorstva.** V pravilih bode torej treba izreči, da se tantieme načelstvu in nadzorstvu ne dele, lahko pa določi načelstvo vsem ali le poslujočim članom načelstva in nadzorstva nagrade, ki se vpišejo v režijo dotičnega leta.

6. Glede davka na poslovni promet izjavlja finančna delegacija, da **ta davek ne spada pod ugodnosti iz člena § 262 finančnega zakona za l. 1922/23.** Vsled tega bodo morale ta davek še naprej plačevati konzumne zadrugne, ker za nje ni določena izjema v čl. 8 Uredbe o davku za poslovni promet („Uradni list“ štev. 113 z dne 19. septembra 1921) in zakona o davku na poslovni promet („Uradni list“ št. 20 z dne 4. marca 1922), dalje vse obrtniške produktivne zadrugne in kmetijske nakupne kakor produktivne zadrugne, ako prodajajo svoje izdelke nečlanom (na pr. vino, mleko, živino, les). Predpisi za plačevanje tega davka so v „Uradnem listu“ št. 113 z dne 19. septembra 1921 in v „Uradnem listu“ št.

59 z dne 22. junija 1922. Ako pa kmetijske zadruge kupujejo kmetijske potrebščine vseh vrst za svoje člane, so davka na poslovni promet proste.

7. Glede rentnine in invalidskega davka izjavlja finančna delegacija, da oprostitvev od teh davkov ne spada pod § 262, ker se ta dva davka lahko prevržeta na vlagatelje.

II.

Ako na kratko ponovimo izjave finančne delegacije, bi bil položaj pri posameznih vrstah zadrug, ki so se že ustanovile v smislu določil § 262 finančnega zakona ali ki spremene pravila v smislu tega §, sledeč:

a) posojilnice vseh vrst ne plačujejo ničesar za registracijo pravil, potem za registracijo sprememb v pravilih in načelstvu, izvzemši razglase v „Uradnem listu“, dalje ne kolekujejo knjig in dolžnih pisem.

Oproščene so neposrednih pristojbin in pridobnin z vsemi dokladami in z njo združenimi davki. Pač pa plačajo rentnino, invalidski davek, hišni ter zemljiški davek z dokladami in pristojbinskim namestkom vred.

b) gospodarske zadruge vseh vrst ne plačujejo ničesar za registracijo pravil, potem za spremembo v pravilih in načelstvu, dalje za kolekovanje knjig, računov in potrdil v prometu s člani in ne plačujejo pridobnin z vsemi dokladami in z njo združenimi davki. Pač pa plačujejo davek na poslovni promet, ako prodajajo svoje izdelke in druge predmete nečlanom (mlekarske, kletarske, kmetijske prodajne, trgovske nakupne in prodajne, konzumne [izjemno], čevljarske, mizarske, pletarske, krojaške, hmeljarske zadruge). Istotako plačajo hišne in zemljiške davke z dokladami in pristojbinskim namestkom vred. Neposredne pristojbine odpadejo kakor pod a). Zveza pa nadaljuje borbo za oprostitvev vseh davkov izvzemši hišnorazrednega in zemljiškega. Potem še le bo doseženo popolno izenačenje z zadrugištvom v bivši Srbiji.

Izpremembe v stanju slovenskih zadrug v l. 1923.

I. Vpisane so bile:

1. »Svoj dom«, registrovana zadruga z omejenim poroštvom, Maribor (Okrož. kot trg. sod. Maribor);

2. Stavbena zadruga »Sokoški dom« v Središču r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sodišče, Maribor);

3. Vinarska zadruga v Metliki r. z. z o. z. (okrožno kot trg. sodišče, Novo mesto);

4. Zadruga elektrarna v Orehovi vasi, r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

5. Hranilnica in posojilnica v Apačah, r. z. z n. z. — Spar- und Vorschusskassenverein in Apače, r. G. m. u. H. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

6. Nabavljalna zadruga državnih nameščencev za politični okraj Prevalje v Prevaljah, r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sod., Maribor);

7. Zadruga elektrarna v Slivnici pri Mariboru, r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sod., Maribor);

8. Gospodarska zadruga v Zavodnjem, vp. z. z o. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

9. Hranilnica in posojilnica na Vinici, r. z. z n. z. (okrožno kot trg. sod. Novomesto);

10. Privredna zadruga pravoslavne občine v Celju, r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

11. Splošna gospodarska zadruga na Krki pri Stični, r. z. z o. z. (okrožno kot trg. sod. Novo mesto);

12. Zadruga elektrarna v Hrastniku, r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sodišče Celje);

13. Posojilnica in hranilnica za apacko kotlino v Apačah, r. z. z o. z., Vorschuss- und Sparverein für das Apačerbecken in Apače, r. G. m. u. H. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

14. Produktivna zadruga za lesno industrijo, r. z. z o. z. Celje, (okrož. kot trg. sod. Celje);

15. Zadruga elektrarna na Vrhniki, r. z. z o. z. (Dež. kot trg. sod. Ljubljana);

16. Splošna delavska gospodarska zadruga »Delavski dom«, r. z. z o. z., s

sedežem v Zagorju (Dež. kot trg. sod. Ljubljana);

17. Zadruga elektrarna v Dolu, r. z. z o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

18. Nabavljalna zadruga javnih nameščencev in vpokojujencev v Kozjem, (okrož. kot trg. sod. Celje);

19. Zadruga elektrarna v Sp. Selnici, r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

II. V likvidacijo so stopile:

1. Remontenzuchtgenossenschaft für die Gerichtsbezirke Marburg und Windisch-Feistritz mit dem Sitze in Schleinitz, r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sodišče Maribor);

2. Posojilnica za župnijo Dobje pri Planini, r. z. z n. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

3. Mlekarska zadruga v Srakovljah, r. z. z o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

4. Nabavljalna zadruga javnih nameščencev in vpokojujencev, r. z. z o. z. v Škofji Loki (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

5. »Samopomoč«, r. z. z o. z. v Žužemberku: razdružba po likvidaciji (okrož. kot trg. sod. Novomesto);

6. Mlekarska zadruga v Šenčurju, r. z. z o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

7. Posojilnica v Celju, r. z. z n. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

8. Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Pregradu, r. z. z o. z. Razpust vsled likvidacije (okrož. kot trg. sod. Novomesto);

III. Izbrisane so bile:

1. Spar- und Darlehenskassenverein in Nesseltal (Koprivnik), r. G. m. u. H. (okrož. kot trg. sod. Novomesto);

2. Mlekarska zadruga na Sv. Gorji, r. z. z o. z. v likvidaciji, vsled končane likvidacije (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

3. Mlekarna in sirarna v Žireh, r. z. z o. p. v likvidaciji, vsled končane likvidacije, (Dež. kot trg. sod. Ljubljana);

4. Jugoslovanska hranilnica in posojilnica v Mariboru, r. z. z o. z. vsled fuzije s Hranilnico in posojilnico za Maribor in okolico, r. z. z o. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

6. Weinbaugenossenschaft Pettau, r. G. m. u. H. vsled končane likvidacije (okrož. kot trg. sod. Maribor);

7. Kmetijska nabavna in prodajna

zadruga v Ribnici, r. z. z. o. z. v likvidaciji vsled končane likvidacije (okrožno kot trg. sod. Novomesto).

9. »Samopomoč«, gospodarska zadruga javnih nameščencev in vpokojencev, r. z. z. o. z. za sodni okraj Konjice v likvidaciji. Vsled izvršene likvidacije.

10. »Samopomoč«, gospodarska zadruga javnih nameščencev in vpokojencev v Gornjemgradu, r. z. z. o. z. v likvidaciji. Vsled končane likvidacije (okrožno kot trg. sod. Celje);

12. Živinorejska zadruga v Ihanu, r. z. z. o. p. v likvidaciji. Vsled končane likvidacije. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

13. Živinorejska zadruga v Smartnem pri Kranju, r. z. z. o. z. v likvidaciji. Vsled izvršene likvidacije. (Dež. kot trg. sod. Ljubljana);

14. »Samopomoč«, gospodarska zadruga javnih nameščencev in vpokojencev v Kamniku, r. z. z. o. z. v likvidaciji. Vsled končane likvidacije. (Dež. kot trg. sod. Ljubljana);

Nekaj opomb k načrtu novega združnega zakona.

Načrt novega združnega zakona ni slab. V njem najdemo marsikaj, kar pogrešamo v starem avstrijskem združnem zakonu. Tako je n. pr. novo določilo: »Vsaka zadruga mora biti član kakršne zveze, katero si mora izbrati še predno se ustanovi«; dalje: »Vsaka zadruga, ki se ravna po novem zakonu, je oproščena taks in davkov,« itd. Najdemo pa tudi marsikaj, kar nam manj ugaja. Kakor pogrešamo glede denarnih zadrug v starih zakonih, da ni v njih nobenih določil glede hranilnih vlog, na katere so navezane denarne zadruge, tako se tudi v našem načrtu le z eno samo besedo omenjajo te vloge. § 3 stilizira način obrestovanja deležev nekako zmedeno in prekomplisirano. Ali ne bi bilo boljše, da bi se bil posnemal avstrijski rajfajzenski zakon, ki veleval, da se deleži ne smejo višje obrestovati, kakor hranilne vloge in te pa za $1\frac{1}{2}\%$ (recimo po novem za $2\frac{1}{2}\%$) nižje ko posojila? § 11 nam v točki 2 posebno ugaja,

češ, »da morajo oni člani, ki se bolj poslužujejo združnega poslovanja (mi bi glede posojilnic rekli, tisti člani, kateri potrebujejo visokih posojil za daljšo dobo) vpisati in plačati več deležev«. Deleži so stalni, vloge nestalni obrestni kapital.

O likvidaciji in nekoliko o stečaju zadrug govori poglavje VI »o prenehanju zadrug«. To poglavje naj bi se na dvoje cepilo. Ta naslov naj bi ostal n. pr. za »tiho likvidacijo«, za javno likvidacijo in za stečaj naj bi se pa razpravljalo v posebnem poglavju. Nikakoršnega posebnega poglavja pa ne najdemo v načrtu glede kazenskih določb, kakoršnih ima avstrijski zakon v posebnem oddelku cel koš, zlasti v slučaju likvidacije in stečaja. Enako je glede §§, ki se tičejo na eni strani zadrug z »neomejeno zavezo«, na drugi strani zadrug z »omejeno zavezo«. O vsem tem govori sicer nekoliko tudi načrt, toda posebnih poglavij za te zadeve ni otvoril.

In vendar bi bilo to zelo treba debelo povdarjati. Z »neomejeno zavezo« zadrug se varuje upnike zadrug, v prvi vrsti vlagatelje, v drugi vrsti posojevalce, ker morajo od njih nederarne, včasih pa tudi denarne zadruge za svoj obrat na posodo jemati. Kdo naj pa v zadrugah z neomejeno zavezo varuje združnike? Ti so večkrat vsled sile primorani, da pristopijo kot udje, da dobe na posodo. V to svrhu morajo siromaki plačati pristopnino, delež, obresti, stroške in, kar je najhujše, še s celim imetjem se morajo zavezati. Kdaj naj pa še posojilnica slabo gospodari? Kdo je pa ta slabi gospodar? Upravni in nadzorni odbor. (Po načrtu mora namreč imeti zadruga poleg načelstva še nadzornike.) Kako naj takim upravnikom do živega pride? To pove v načrtu § 21, ki pravi, da so pri vseh zadrugah člani odbora in nadzorstva zavezani s celim premoženjem. Ta pretuja naj bi zadostovala pri zadrugah z omejeno zavezo, pri zadrugah z neomejeno zavezo naj bi se pa žugalo še v večji meri. Le člen 53 svetuje zvezi, ki nadzoruje, »da rezultat dostavi kazenskemu sodišču.« (Kjerkoli se govori o načrtu »sodišče« je za zadruge umeti vselej le deželno (okrožno)

sodišče, nikoli okrajna sodišča, ker teh pravzaprav v Srbiji nimajo.) Torej po našem menju naj bi novi združni zakon v posebnem poglavju zbral vse potrebne določbe, ki bi navajale, kar bi bilo vsem v korist v vsem po pravici, ki pridejo v zvezo in dotiko z zadrugami z »neomejeno zavezo«. Tudi ker se tiče stvari zadrug z »omejeno zavezo«, naj bi se morda skrčile v posebno poglavje, kakor je pri starem zakonu z dne 9. maja 1873. Vendar slednje ni tako važno, ker so pri teh majhni deleži, torej minimalna zavezanost.

Kaj nam v navem načrtu še ugaja, oz. ne ugaja? § 22 nam je po volji, ko pravi: »Podpise novih članov (upravnega odbora) morata overiti dva zadrugarja, ki sta pri sodišču kot člana upravnega odbora že registrovana.« To bo v bodoče prilično, kadar bomo podpis novega odbornika sami doma in pa še po § 64(3) brez kolekov legalizirali. Lepo se glasi zadnji stavek člena 27 in bo ugajal pri tistih zadrugah, ki katerih zanemarja načelstvo prevzete dolžnosti. Takrat naj nadzorstvo skliče skupščino in dokler se skupščina ne sestane, določi nadzorni odbor iz svoje srede osebe, ki začasno vršijo dolžnosti odstranjenih članov upravnega odbora.

Novi načrt hoče biti tudi demokratičen n. pr. v tem oziru, da bi pri občnem zboru vsak združnik imel le en sam glas, če tudi ima več deležev. To je le deloma dobro. Zadruge potrebujejo veliko obratnega kapitala, in boljši obratni kapital so deleži, kakor pa hranilne vloge. Povrh tega nederarne zadruge nimajo hranilnih vlog in so navezane le na deleže. Kdo pa bo dal velike svote le na deleže, ako nima nič več besede kakor tisti udje, ki so le majhen delež vplačali ali pa še tisto ostali na dolgu?

Združne zveze, osobito glavni združni savez v Beogradu bodo prišle do večje veljave, ako bodo razni §§ tega načrta potrjeni. N. pr. mora po § 12 zadruga, predno se ustanovi, svoja pravila združni zvezi kot revizijski oblasti v potrdilo predložiti. To potrdilo predloži potem zadruga z drugimi dokumenti vred sodišču v svrhu registra-

cije. Enako mora dobiti stara zadruga potrdilo od zveze, kakor svoja pravila spremeni. Kadar kdo pristopi k zadrugi, mora podpisati pristopno izjavo v dveh izvodih, od katerega dobi enega zveza. Zveza dobi tudi prepis zapisnika vsakokratne glavne skupščine. Njej se morajo naznanjevati izstopivši, umrli in izključeni zadržniki. Zveza mora šteti vsaj 100 včlanjenih zadrug, da dobi revizijsko pravico. Po § 69 je mnenje zadrugne zveze takrat mero-dajno, kadar kaka državna ali samoupravna oblast odreja kaki zadržni ustanovi ugodnosti tega zakona. Po členu 65 se osvobojajo vse zadrugne plačevanja poštne za navadne in priporočene pošiljatve zvezam in oblastim ter obratno. Glavni savez pa je oproščen poštne tudi pri denarnih pošiljaturah in v prometu z vsako osebo, vsako zadrugo, z vsako oblastjo in obratno.

Vsaka zadruga, pravi § 5, mora imeti rezervo. (Stari avstrijski zakon [9./4. 73] molči o rezervi.) Njej se mora pripisati vsako leto najmanj 20 % od prebitka. Rezerva (splošna) se rabi samo za zgube. Poleg tega splošnega rezervnega zaklada ima lahko zadruga za pokritja zgub na kurzu, na blagu, na terjatvah še specialne rezerve. Teh se pa za pokritje kakšne druge zgube po členu 10 (točka 7, ki je pa zelo slabo štilizirana) ne sme porabiti. Čudno! Nerazumljiva nam je določba v čl. 5, predzadnji odstavek, da bi se pri prenehanju zadrugne preostali fondi ne smeli izročiti bližnji zadržni zvezi, marveč le Glavnemu Zadržnemu Savezu v Beogradu. Ta določba se mi ne zdi umestna.

Samouprava zadrug bo preveč trpela, ako bo obveljal ta načrt v vseh točkah. Tudi je tu in tam nerazločno, dvoumno štiliziran, recimo koj v prvem členu, zadnji odstavek. Kakor je to kritično opazilo glasilo ljubljanske »Zadržne Zveze«, ki se je spodtikalo tudi nad mnogojezičnostjo nekaterih členov, mi pa nad ponavljanjem in nepotrebo nekaterih izrazov »morajo, morejo, more, mora«. Ali se ne bi dalo drugače izraziti? (V vsakem zakonu je »moraš« bolj na mestu, kakor »hočeš«.)

Ali ne bi kazalo, da narodna skupščina načrt zopet vrne vladi, ki ga naj bi dala še strokovnjakom v presojo?!

Ivan Lapajne.

Novi zakoni in naredbe.*

1. Kako se nabavljajo tuja plačilna sredstva.

S pravilnikom o reguliranju prometa z devizami in valutami z dne 23. sept. 1921 in 24. febr. 1922 so bili ustanovljeni pri podružnicah Narodne banke devizni odbori, ki so dajali dovolila za uvoz blaga in za nakup deviz. Morali so obenem kontrolirati uporabo deviz in pa zavarovati tuje valute za izvoženo blago. Ti odbori se niso posebno obnesli; zato je ministrski svet odredil dne 23. dec. 1922, da velja od 1. jan. 1923 sledeči postopek:

1. Odbori pri Narodni banki in njenih podružnicah se ukinjajo.

2. Banke, pooblašene za poslovanje z devizami in valutami, izdajajo devize in ostala plačilna sredstva uvoznikom za njih potrebe, ko dobe od njih obvezo, da izpričajo njih uporabo za uvoz najkasneje v šestih mesecih. Banki je vselej predložiti v vpogled potrdilo o protokolirani firmi in o plačnem davku. Pooblašene banke morajo kontrolirati izpolnjevanje teh obvez, generalni inspektorat pa nadzira, ali opravljajo pravilno to kontrolo. Zato morajo banke kot prodajalci in uvozniki kot kupci voditi potrebne kontrolnike, ki se predpišejo v ta namen. (»Uradni list«, št. 1., 1923.)

Dopolnilne naredbe o odkupovanju deviz za izvoženo blago in izdajanja deviz za uvoznike se nahajajo v »Urad. listu«, št. 3., 1923.

2. Dopolnitev čl. 16. pravilnika za izvrševanje zakona o stanovanjih.

Minister za socialno politiko je z odredbo z dne 23. dec. 1922 odločil, da se čl. 16. pravilnika za izvrševanje zakona o stanovanjih dopolni sledeče: »Ako se lastnik zgradbe in najemnik

Ker ta pregledna zbirka našim zadržgarjem ugaja, jo bomo letos nadaljevali. Op. ur.

ne sporazumeta o višini najemnine, mora najemnik, dokler se spor ne konča pred sodiščem, plačevati dose-danjo najemnino, samo da se najem-nina, odrejena po sodišču, naknadno računi od prvega dne prihodnjega meseca, ko se je vložila prošnja za njeno določitev. Ako lastnik neče sprejeti najemnine, jo položi najemnik pri prvostopnih upravnih oblastvih«. (Glej »Uradni list«, št. 2., 1923.)

3. Obrabljeni bankovci.

Delegacija ministrstva financ v Ljubljani razglša dne 23. dec. 1922, da se lahko zamenjujejo v smislu nare-dbe z dne 11. maja 1921 tudi obrabljeni bankovci po 0'25 dinarja (kronske novčance) pri državnih blagajnah. Citirana naredba, ki pride za naše zadrugne zelo vpoštev, ker so drobne novčance že zelo obrabljene, pravi: Gospod finančni minister je odredil z odlokom z dne 11. maja 1921, D. R. br. 34.386, da morajo vse državne blagajne, pokvarjene in obrabljene bankovce po 1 dinar in po 0'50 dinarja zamenjavati za nove, nepokvarjene. Pri tej zamenjavi naj se postopa tako, da se občinstvu ustreza kolikor mogoče. Zamenjati je bankovce tudi, ako so raztrgani, zamazani, brez roba ali če jim kaj manjka. Ne smejo pa se zamenjavati bankovci, katerim manjka kar polovica. Vsi drugi nedostatki naj se izpregledujejo«. Pri nas vrše torej to zamenjavo davčni uradi. (Glej »Uradni list«, št. 2., 1923.)

4. Ustanovitev ravnateljstva poštne hranilnice v Beogradu.

V Beogradu je ustanovljena direkcija poštne hranilnice, ki je za-enkrat, kakor je videti, samo najvišje uradno administrativno mesto za že poslujoče čekovne urade. Zelo bi bilo želeli, da se enkrat upelje tudi v Srbiji in Macedoniji redna čekovna služba, s čemur bi bil zdatno olajšan denarni promet s temi kraji.

5. Takse se plačujejo v kolikih in ne v gotovini.

Uprava državnih monopolov v Beogradu razglša dne 14. dec. 1922 (»Uradni list«, št. 3., 1913) sledeče: Opazilo se je, da pobirajo posamezni uradi takse v gotovini namesto v

kolkov, kar nasprotuje zakonskim odredbam. Zato in ker je zadosti kolkov, se pozivljajo vsa oblastva, naj odslej ne pobirajo taks v gotovini, nego naj pobirajo od strank, ki opravljajo posle pri oblastih, takse v kolkov. Obenem se naroča organom finančne kontrole, naj strogo pazijo na pooblašene male prodajalce, da so vedno založeni z zadostnimi količinami kolkov; tam, kjer ni pooblaščenih malih prodajalcev taksnih vrednotic, pa morajo pooblašeni mali prodajalci tobaka opravljati tudi prodajo taksnih vrednotic. Kdor je ne bi hotel opravljati, temu naj se odvzame dovolitev za prodajo tobaka na drobno. S kolki so zlasti v manjših krajih večne sitnosti. Ker nastajajo posojilnicam poti v trge ali mesto v svrhu nakupa kolkov samo stroški, bodo morale trafikante v svojih krajih energično na to odredbo opozoriti.

6. Novi kolki.

Delegacija ministrstva financ v Ljubljani razglasi dne 10. januarja 1923 (»Uradni list« 5/1923), da je stopila za vso kraljevino v veljavo nova emisija taksnih mark (kolkov). Kaj bi se naj bilo zgodilo z event. starimi zalogami, ni dostavljeno.

7. Uvoz trošarine prostih žarnic.

Generalna direkcija posrednih davkov je razglasila, da lahko občine uvažajo žarnice trošarine prosto, ako predložijo ob uvozu in ocarinanju istih potrdilo pristojnega policijskega ali političnega oblastva, da je inštalacija električne razsvetljave občinska last in naprava in da je blago uvoženo iz inozemstva. Občine morajo tudi podati izjavo, da vporabijo uvožene žarnice izključno za mestno razsvetljavo. Da se da uporaba uvoženih žarnic kontrolirati, morajo carinska oblastva redno obveščati o uvozu blaga finančno kontrolo v dotičnem kraju; ta kontrola nadzira uporabo uvoženih žarnic.

K temu bi imeli pripomniti, da bi moral biti dovoljen uvoz električnih žarnic tudi z a d r u g a m. Mi imamo in poznamo primere, da skušajo razne občine iz svojih elektrarn izbiti dobičke za kritje izdatkov v drugih poslih, dočim delajo zadrugne elektrarne brez vsakega dobička in krijejo s pribitkom

na cene toka edinole deležne obresti, režijo in amortizacijo napravne glavnice. Zveza bode na to okoliščino opozorila poslance ob priliki razprave o novem proračunu.

8. Semenska kontrola.

V »Uradnem listu« št. 21/1923 se nahaja obširen pravilnik z normami o kontroli semenja, na katerega opozarjamo zlasti nakupne zadrug in podružnice Slovenske kmetijske družbe.

9. Doklada za Trgovsko-obrtno zbornico v Ljubljani.

Ministrstvo za trgovino in industrijo je odobrilo proračun Trgovsko-obrtno zbornice v Ljubljani in s tem dovolilo zbornici pobiranje 25% doklade na občo pridobnino in na pridobnino podjetij, ki so podvržena javnemu dajanju računov. Pri slednjih je tudi veliko število raznih zadrug. Priznamo seveda brezpogojno važnost Trgovsko-obrtno zbornice v Ljubljani. Toda gotovo je pa tudi, da nima naše kmetijsko zadrugništvo z njo skoraj nobenega posla. Zato smatramo plačevanje doklad za zbornico kot neutemeljeno obremenitev kmetijskih zadrug.

10. Prenos vrednostnih papirjev iz depota pri poštni hranilnici na Dunaju.

Direkcija poštne hranilnice v Beogradu je razglasila meseca marca, da morajo vsi oni, ki imajo kake vrednostne papirje deponirane pri nekdanji dunajski poštni hranilnici, iste prijaviti pri kateremkoli poštnem uradu v kraljevini (Uradni list« 34., 1923.) Kar se tiče naših članic, se je šlo večinoma za vojna posojila, ki so bila na Dunaju deponirana proti rentnim knjižicam ali depotnim listom. Zadrug, ki so te deponirane listine pri Zvezi prijavile, smo pravočasno na prijavo opozorili. Rok za prijavo je bil določen z 31. majem 1923; bode se pa, kot običajno, podaljšal.

11. Novi tisočdinarski bankovci.

V »Uradnem listu« št. 24/1923 je naveden opis novih tisočdinarskih bankovcev, ki jih je začela izdajati Narodna banka 11. aprila 1923. Kedaj se vzamejo dosedanji tisočdinarski bankovci iz prometa, v razglasu o uvedbi novih tisočakov ni povedano.

12. Pristojbinska oprostitev pridobitnih in gospodarskih zadrug.

Delegacija ministrstva financ je razglasila v »Urad. listu« št. 45/1923 sledeče: »Na vprašanje, katere zadrug uživajo ugodnosti člena 262. finančnega zakona za leto 1922/23., odnosno členov 95., 96. in 98. srbskega zakona o poljedelskih in obrtnih zadrugah, je priobčilo ministrstvo za poljedelstvo in vode po razpisu ministrstva za finance, generalne direkcije posrednih davkov, z dne 10. marca 1923., št. 6916, z dopisom z dne 28. februarja 1923., štev. 5842/VI, omenjeni direkciji, da veljajo ugodnosti členov 95., 96. in 98. srbskega zakona o poljedelskih in obrtnih zadrugah z dne 3. decembra 1898. za vse zadrugne zveze, odnosno njih zadrug, ako izpolnjujejo pogoje člena 262. finančnega zakona za l. 1922/23., ne glede na to, ali so njih člani zadrugarji po poklicu poljedelci in obrtniki ali ne. Isto velja za glavno zadrugno zvezo v Beogradu. — Predpisi srbskega zakona o poljedelskih in obrtnih zadrugah z dne 3. decembra 1898. glede taksne oprostitve se glase:

§ 95.

Zadrug in zveze so oproščene vseh taks glede ustanovitve, glede potrditve pravil, knjig in zadolžnic za overitev podpisov in vobče za vse posle, ki jih imajo z državnimi ali občinskimi oblastvi.

§ 98.

Zadrugarji poljedelskih zadrug so oproščeni državnih in občinskih taks glede potrditve obveznic, kadar si izposojajo denar od svojih zadrug.

Več o tej stvari razpravljamo v posebnem članku današnje »Zadrug«.

JANKO LEŠNIČAR.

Časniški napadi na zadrug in njihove zveze.

Nekako od letošnje volilne borbe sem se zopet množe časniški napadi na zadrug in njihove zveze. Čitati je v glasilih raznih političnih strank prav neokusne polemike in — kar bo najbrže glavno — prav debele neresnice o »nasprotnih« zadrugah in zvezah. Čitajo se pozivi na bojkot »nasprotnih«

zadrug. Naši Zvezi se je celo očitalo, v nekem mariborskem listu, da je po neverila iz nekega vladnega fonda milijon kron in ga spravila v »žep«. Zdi se mi kot zadrugnemu delavcu potrebno zavzeti k tem nemilim pojavom stvari primerno stališče.

Gospodje časnikarji in politiki! Ako še ni v Vas zamrl vsak čut za poštenje, potem boste še zmogli drug proti drugemu toliko pravičnosti, da boste priznali: pri vseh zadrugah in zvezah, pa naj jih vodijo možje iz te ali one politične stranke, delajo in se trudijo idealni ljudje, ki žele na temelju zadrugnih načel dvigniti svojo ožjo ali širšo okolico gospodarsko, etično in kulturno. In moram še z ozirom na dandanašnje ljudsko mišljenje dostaviti: ti možje delajo v 90% slučajev popolnoma zastonj. Ako ne imponira gotovim ljudem delo samo, bo morda vsaj imponiralo to, da se je opravilo — zastonj. Pri nas je žalibože zadrugno delo razcepljeno, neorganizirano. Deli se skoraj bolj po gotovih političnih grupacijah kakor po strokah. Tega zaenkrat ne moremo preprečiti. Ali eno je gotovo, da ima skupnost naroda kot taka vedno dobiček, ako se le — dela in to v kakršnihkoli skupinah ali organizacijah. To je treba vedno pomisliti predno si pusti ta ali oni časnikar ali politik narekovati od prevelike strankarske vneme — kak napad na »nasprotno« zadrugništvo. Delu bodi vedno čast, zlasti tako nesebičnemu in požrtvovalnemu kakor je zadrugno. Ako se pri tem napravijo tu in tam kake napake, niso iste pač nikjer tako velike, da bi svetlo stran zatemnile in da bi narodnemu gospodarstvu v celoti povzročilo bogve kako škodo. Jasno je, da se lahko dobe tudi v zadrugnih organizacijah nepoštenjaki — ali zato niso še slabe organizacije same.

Pomisliti je nadalje treba, komu koristijo protizadrugni izlivi strankarskega fanatizma? Komu koristi izpodkapanje ugleda in dobrega imena naših zadrug? Nikomur drugemu kakor raznim znanim kapitalističnim pijavkam, ki komaj čakajo na to, da bi nemoteno zagospodarili na našem denarnem trgu in bi dobile v roke našega konzumenta in producenta. Ali je

gospodarska naobrazba naših časnikarjev in politikov tako majhna, da ne vidijo in ne znajo oceniti gigantskega boja, ki ga bide zadrugništvo proti velekapitalu? Zdi se mi, da narod to bolje, skoraj instinktivno, čuti. Kajti reakcije na časniške napade proti zadrugstvu je malo ali nič. Obžalovanja vredno je le, da se odbije tu in tam kakega drugače dobrega in idealnega zadrugnega delavca, ako si še ni ustvaril o naši žurnalistiki in politiki, recimo, svojega mnenja. In daje se s tem orožje v roke onim tintenkulijem, ki za bančne pare blatijo in mažejo vsako zadrugno podjetje.

Zato ne more noben zadrugar dovolj odločno in ostro zavrniti napadov na zadrugništvo. Naj bi vbodoče izostali vsaj v onem delu našega časopisja, ki je glasilo resnih in delavnih političnih strank. Vzrokov sem menda navedel dovolj.

O vrednosti našega mlekarstva.*

Pri nas nikdo ne sluti, kako neprecenljivo bogastvo se nam skriva v mlekarstvu, navzlic temu, da ono danes še zdaleka ni tako razvito, kakor bi se moglo in se tudi bode sčasoma razvilo.

Vrednost našega mlekarstva tiči na eni strani v prebitku mleka, ki se more v nekih krajih, o katerih hočemo takoj govoriti, preko lastne potrebe vnovčiti — a na drugi strani v jako povoljni trgovski konjunkturi za naše mlečno blago, bodisi po dobrem delu v naši državi sami, bodisi v sosednih in daljnih evropskih ter izvenevropskih državah.

Naša država je glede svoje površine izredno mnogolična in je možno v njej najti vsakojakih prirodnih čudes in lepot. Ali ono, za kar se mi tukaj

* V Zagrebu je pričel izhajati meseca februarja strokovni mlekarski list »Mlekar«, ki ga ureja in izdaja g. dr. Stjepan Filipović. Uredništvo in uprava je v Zagrebu, Tvornička ulica 10. List je izvrstno urejevan in ga našim zadrugarskim krogom toplo priporočamo. Gornji članek smo vzeli iz prve številke v celoti, ker je zelo zanimiv.

interesiramo, je sposobnost naše države za mlekarstvo. Tu pa bomo videli, da kakor ni njena površina enako dobra za poljedelstvo, tako tudi ni za mlekarstvo. V naši državi je mnogo krajev, ki niso primerni za mlečno industrijo, je pa tudi mnogo dobrih področij za to vedno dobičkonosno gospodarsko panogo.

Danes so prilike za mlekarstvo pri nas najpovoljnejše ravno v onih krajih, kjer je tudi najbolje razvito poljedelstvo. A to je severni in nižinski del naše države, v katerega spada počenši od zapada s precej gorovito Slovenijo, Hrvaška razun južnega goratega dela, Slavonija, Vojvodina, potem bosanska in srbska Posavina, konečno srbsko Podunavje in vsa severna Moravska dolina.

V teh krajih se je že zdavnaj začelo delati na poboljšanju govedoreje in imamo danes v njih po velikem odstotku evropska goveda, in tako tudi evropsko mlečno živino, katera je sicer povprečno še dosti slaba, ali je vendar še povsem dobra, ako pomislimo, kakšno govejo živino smo imeli nekdanj pri nas.

Osrednji del naše države, kateri je kamenit in gorovit in pa goli primorski Kras se še danes ne morejo smatrati primernim za kako močnejšo mlekarsko industrijo. Ali v obeh conah je mnogo krajev, v katerih bi se moglo že sedaj misliti na razumno ovčje mlekarstvo. Samo ena velika zapreka je, ki smo jo v severnih krajih že prekoračili, namreč: nerazvit smisel za zadrugništvo. V Sloveniji, Hrvaški, severni Srbiji in Vojvodini more človek danes priti s kako zadrugno idejo brez strahu pred kmečke ljudi, ki ga bodo mirno in pozorno poslušali in potem jasno izrekli svoje mnenje. Ali tako ni v omenjenih dveh pasovih države: tu je zadrugno delo še skoraj popolnoma nepoznano in zato je tu težko delati, dočim ima narod od tega svojega neznanja škodo. Torej: v osrednjem in primorskem delu države niso niti prirodne, niti socialne okolščine tako povoljne, da bi se moglo že sedaj misliti na jačjo organizacijo mlečne industrije. Toda ravno radi tega, ker so ti kraji od prirode določeni za živinorejo, bo se moralo v njih kmalu misliti na izboljšanje paš, krme in živine ter na razvijanje zadrugnega delovanja.

Toda zakaj se mora že sedaj začeti s sistematičnim delom v severni coni.

Kako silno bogastvo leži po teh krajih v samem mlekarstvu, to bomo takoj videli.

Ta takozvana severna cona obsega več ko eno tretjino državne površine, torej okrog 100.000 km².

Na tej površini se redi preko 3 milijone goved in sicer v Sloveniji 700.000, v Hrvaški in Slavoniji 1.120.000, v Vojvodini 1.250.000 ter v posavski Bosni, Srbiji in v Podonavju skupno okrog 300.000. To je vsega skupaj 3.370.000 komadov. Od navedenega števila bode 1.500.000 krav; ako še odbijemo 20% slabših krav, ostane 1.200.000 dobrih krav molznic.

Koliko mleka dajo te krave? Rekli smo, da v zgoraj navedenem številu računamo boljše krave. No, to sigurno niso niti švicarske (z letno mlečnostjo do 2.800 l) niti danske (z letno mlečnostjo 2.000 l), nego so to po priliki take krave kakoršne jih imajo v Avstriji in katere dajo letno 1.700 l. Mi vzamemo torej, da tudi gori omenjene naše krave dajo letno 1.700 l mleka. (Številka bo povprečno previsoka, Op. ur.)

Preje nego izračunamo, koliko mleka smemo prodati v severni mlekarški coni naše države, moramo znati, koliko ga narod sam v tem področju na leto potrebuje. To bomo lahko izračunali. V omenjenem področju prebiva okrog sedem milijonov ljudi. Ako vzamemo nekaj obilnejšo mero lastne porabe na osebo in dan potem lahko predpostavljamo, da se porabi za osebo po pol litra na dan, kar bi dalo za vse prebivalstvo okroglo 1.300 milijonov litrov na leto. Ako računamo, da od vsake gornjih 1.200.000 krav pride samo 500 litrov letno na prodajo, potem nam ostane za lastni konzum 1.440 milijonov litrov, torej za 140 milijonov litrov več nego smo vzeli v gornji proračun. K temu pa še pride mleka od skoraj pol milijona slabših krav, katere dajo letno 1.000 litrov, torej 500 milijonov litrov, potem mleko od 2 in pol milijona ovc. Ako vzamemo, da jih polovica molze in da vsaka teh moiznih ovc na leto samo 60 l, dobimo še 60 milijonov litrov ovčjega mleka.

V severni coni imamo torej poleg lastne potrebe in poleg onega mleka, ki

smo ga odredili za prodajo, še odvisnih 700 milijonov litrov mleka, torej za več ko 50% proračunane množine, od česar še pride na osebo $\frac{1}{4}$ l več na dan. Z drugimi besedami:

Mi moremo poleg tega, da potrošimo na dan in osebo tri četrt litra mleka, v severni mlečni zoni naše države prodati na leto 600 milijonov litrov mleka, ako računamo, da lahko prodamo na leto od 1.200.000 krav po 500 l.

Po kakšni ceni? Ako se ravnamo po naših tržiščih, o katerih bomo govorili še v tej številki, moremo reči, da lahko vnovčimo to naše za prodajo namenjeno mleko po 10—14 kron na licu mesta. To bi bilo povprečno 12 kron, kar bi znašalo za gornji kvantum 7.2 milijardi kron letno.

Kako bi se to mleko vnovčevalo? Že od nekdaj so v navadi tuji načini vnovčevanja mleka, in tako je še danes. Ali se 1. prodaja samo mleko, ali se 2. iz njega izdeluje surovo maslo, ali pa se 3. izdeluje sir. Ravno tako bi tudi mi svoje mleko vnovčevali. Nastane sedaj vprašanje, koliko v kateri obliki.

1. Vnovčevanje v obliki mleka samega. Tu moramo najprej misliti na oskrbovanje naših velikih mest v severni mlečni coni: Ljubljane, Zagreba, Beograda, Subotice, Osijeka in drugih manjših. Vsa ta mesta imajo sedaj okrog 400.000 prebivalcev. Ako vzamemo v primerj z evropskimi mesti porabo mleka na dan in osebo z 0.4 l, potem bi bilo to na leto čez 60 milijonov litrov, torej ravno desetino onega mleka, katerega imamo na prodaj. Ali mi moremo mleko samo prodajati v Gradec in na Dunaj, potem tudi na Reko in v Trst, Gradec, Reka in Trst imajo skupaj skoraj pol milijona prebivalcev, toda mleka imajo premalo in mogli bi znabiti v ta mesta prodati letno 40 milijonov litrov. Potem pride naše glavno tržišče in to je Dunaj. Na Dunaju se je trošilo pred vojno vsak dan skoraj milijon litrov mleka. Preteklega leta (v oktobru 1922) so spravili skupaj nekaj dni 200.000 l, a to je trajalo le kratek čas. Torej manjka na Dunaju vsaki dan okrog 800.000 l mleka in ni upanja, da bi se to stanje tako lahko popravilo. Mi bi torej mogli vsaki dan na Dunaj poslati pol milijona litrov, in to bi bilo na leto okroglo 200 milijonov.

Ako tedaj računamo zgoraj 60 + 40 milijonov in tukaj 200, dobimo vsega skupaj 300 milijonov — ali z drugimi besedami: polovica onega mleka, kar ga imamo na prodaj.

2. Vnovčevanje mleka v obliki masla. Tu se hočemo najpreje prepričati, koliko masla bi dobili vobče iz 300 milijonov litrov mleka. Iz 100 litrov mleka se dobiva 4 kg masla, a iz 300 milijonov litrov 1.200 vagonov. Kam bi mi s takim maslom? Tu hočemo navesti en primer: pred vojno je izdelala Sibirija preko 7.000 vagonov surovega masla in ga je lahko prodala. A Nemčija na pr. je trošila letno okrog 60.000 vagonov surovega masla. Danes ni seveda nobenega kilograma sibirskega masla več v Evropi in ne samo v Avstriji, temveč tudi v Nemčiji je veliko pomanjkanje surovega masla in mlečne robe sploh. To je posledica vojnih razmer. Moramo pa imeti pred očmi, da je Nemčija pred vojno uvozila surovega masla za kakih 200 milijonov mark, to je okrog 8.000 vagonov. Od tega bi mogli mi dobiti kakih 1.000 vagonov. Mesto Dunaj more, ako upoštevamo prilike v Nemčiji, porabiti letno vendar kakih 1.500 vagonov masla.

Razum v Nemčijo pa bi mogli mi letno izvoziti vsa 1.000 vagonov surovega masla v turška in grška velika mesta, to je v Carigrad, Solun, Smirno in dr., potem v druge dežele okrog vzhodnega Sredozemskega morja in to zopet vsaj 500 vagonov.

Potemtakem bi mogli že samega masla prodati lahko na leto 5.000 vagonov, to je 50 milijonov kilogramov, čemur odgovarja 1.250 milijonov litrov mleka, to je dvakrat toliko, kolikor bi mi sploh mogli prodati mleka.

3. Vnovčevanje mleka v obliki sira. Kakor vidimo, moremo mi letno prodati 300 milijonov litrov samega mleka, a ostalo bi morali predelati v maslo, katerega bi zelo lahko prodali, tudi če bi ga bilo še več. Poleg masla pa se da iz mleka še dobiti 10% postnega (ne mastnega) sira. To bi bilo iz 300 milijonov litrov mleka tudi okoli 3.000 vagonov. Tudi ta sir bi mogli prodati, od česar bi imeli lep dobiček. Ako vzamemo ceno tega sira samo s K 15.— po kg, bi bilo to pri vagonu 150.000 kron in na 3.000 vagonov okrog pol milijarde kron.

Toda to ni pravo vnovčevanje mleka v obliki sira, temveč izdelovanje mastnega sira iz neposnetega mleka. Ker je vnovčevanje mleka v obliki sira danes najboljša, bomo morali gledati, da se za izdelovanje dobrega sira v velikem pripravimo.

To je prvi del članka. Mi bi dostavili, da se je doslej v Sloveniji za življenje našega mlekarstva in organizacijo prodaje mleka kakor mlečnih izdelkov jako malo storilo. Rešitve čaka tu nešteto vprašanih, s katerimi se bode začela intenzivno baviti tudi celjska Zveza, ker vidimo v organiziranem mlekarstvu najsigurneši in najstalnejši dohodek za naše kmetijstvo.

Objave Zadružne Zveze v Celju.

1. Podpora za snujoče se zadružne elektrarne.

Poljedelsko ministrstvo je izjavilo, da bode v upoštevanja vrednih slučajih podelilo subvencijo za kritje snovalnih in začetnih stroškov. Prošnja mora biti naslovljena na Ministrstvo Poljoprivrede i Voda u Beogradu in mora vsebovati: 1. Koliko zadrušnikov šteje zadruga in kakemu stanu pripadajo, 2. Koliko deležev je podpisanih in koliko že vplačanih, 3. Dolgove zadruge. Prošnji je treba priložiti pravila zadruge in jo poslati Zvezi v pregled ter priporočilo.

2. Kaj je z davkom na poslovni promet?

Na vprašanje kmetijskega oddelka pri Pokrajinski upravi za Slovenijo, kako staljšče zavzema celjska Zveza glede davka na poslovni promet, je odgovorila Zveza sledeče: »Po »Uredbi o davku na poslovni promet« (»Uradni list« št. 113 z dne 19. septembra 1921) in zakona o davku na poslovni promet (»Uradni list« št. 20 z dne 4. marca 1922) so oproščene, praktično vzeto, davka na poslovni promet le kmetijske nakupne zadruge. Vse druge zadruge, kakor konzumne, kmetijske in obrtniške produktivne zadruge pa morajo davek na poslovni promet plačevati. Ker gre tu za občekoristna, osobito važna zadružna podjetja (konzumne, mlekarske, kletarske, kmetijske prodaj-

ne zadruge) bi bilo gotovo le pravično, ako bi se te zadruge davka na poslovni promet oprostile. Razumljivo je, da v § 96 srbskega zadružnega zakona ni govora o davku na poslovni promet. Ker tega povojnega davka še takrat nikdo ni poznal. Ali zakon pa izrecno govori o »radu«: morda bi se dalo pod to besedo prav dobro subsumirati tudi promet? Nameni zakonodajalčeva tako glede § 96 srbskega zadružnega zakona kakor glede § 262 finančnega zakona je bila gotovo ta, da se zadruge oproste vseh davkov. Ker vlada zlasti glede davka na poslovni promet velika nesigurnost, in ker davčne oblasti plačilo tega davka brezpogojno zahtevajo, je potrebno, da bi se letoš pri sestavi proračuna znani § 262 primerno in zlasti jasno prestiliziralo.

3. Staro prekmursko zadružništvo.

Zadružna Zveza v Celju je napravila na pokrajinsko vlado v Ljubljani nedavno sledečo vlogo:

»Poleg vprašanja izravnave medsebojnih terjatev med slovenskim in avstrijskim ter italijanskim zadružništvom pride še v poštev vprašanje ureditve odnošajev med prekmurskim zadružništvom in njegovo bivšo centralo v Budimpešti. Ker se ti odnošaji niso urejeni, ne more priti do ustanovitve in razvoja novih zadrug v Prekmurju, kar je v veliko škodo naši državni in narodni misli, pa tudi v škodo kmetijskemu gospodarstvu v tej pokrajini sploh. Celjska Zveza se je že ponovno lotila tega vprašanja, a brez posebnega uspeha. Da bi se kak uspeh dosegel, bi bila potrebna tudi državna pomoč, moralna in materialna. Po našem mnenju bi bil priporočljiv sledeč postopek: Bilo bi treba zbrati vse podatke o bivših, sedaj spavajočih zadrugah v Prekmurju. Ti podatki so bili že enkrat zbrani ter jih je bojda okrajno glavarstvo v Murški Soboti poslalo v Ljubljano. Ker mi nimamo vpogleda v ta material, bi ga naj zadružno nadzorništvo pri vašem oddelku uradno poiskalo in pregledalo. Manjkajoči podatki bi se morali potem zbrati potom okrajnega glavarstva v Murški Soboti. Iz celotnega materiala, ki bi moral biti na razpolago tudi interesiranim zvezam, bi se potem dalo napraviti sodbo, kakšni raki bi bili za življenje in sanacijo prekmurskih zadrug potrebni. Na podlagi zbranega materiala bi se mogla potem tudi lotiti sanacijskega dela ena ali druga centralna zadružna korporacija, ki danes vsled velikega nezaupanja in celo nasprotovanja prebivalstva niti ne dobi vpogleda v knjige in bilance bivših prekmurskih zadrug, v kolikor so te knjige in bilance sploh še shranjene.«

4. Stavbne zadruge za Sokolske domove.

Zadružna Zveza v Celju je poslala starešinstvu Jugoslov. sok. saveza v Ljubljani sledeč dopis:

Podpisana Zveza opaža, da si zidajo v več krajih sokolska društva svoje domove. Nekatera društva so tudi že prosila Zvezo za navodila, ali naj zida in oskrbuje take domove Sokol sam, ali posebno stavbeno društvo? Mi društvom svetujemo, naj ustanavljajo posebne stavbene zadruge »Sokolski dom« in sicer iz sledečih razlogov: 1. Pri zadruzi treba plačati deleže. Ti in pa ev. deležno jamstvo tvorijo neko sigurno finančno in kreditno podlago podjetja. 2. Zadruga ima pri sodišču registrirano načelstvo, ki je po pravilih in zakonu odgovorno za njeno gospodarstvo. Poleg tega nadzoruje načelstveno poslovanje zadružno nadzorstvo, ki je za poslovanje neodgovorno, in pristojna revizijska oblast. 3. Iz navedenega razloga že je gospodarstvo v zadrugi mnogo bolj urejeno, kakor v društvih. — Lastniško razmerje med zadrugo in Sokolom se pa da urediti ali s pravili ali pa s posebno pogodbo.

Dovolili bi si, Vašemu Savezu svetovati, da bi vplival na preobnovo že obstoječih gradbenih društev v zadruge, v bodoče bi pa sploh le ustanovitev stavbenih zadrug za sokolske domove priporočali. Naša Zveza preskrbi radevolje pravila, izvrši ustanovitev, uredi knjigovodstvo itd. ter oskrbuje kasneje revizije teh zadrug. Ena tako zadruga (v Središču ob Dravi) je pa Zveza že ustanovila. Opozorjamo na to zadevo tudi svoje članice.

Zadružne vesti iz Slovenije.

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani nam je poslala svoj računski zaključek za l. 1922, iz katerega posnemamo, da je štela koncem leta 1922

82 zadrug. Od teh je bilo hranilnic in posojilnic 32, konsumnih in gospodarskih zadrug 15, obrtnih 21 in 14 raznih zadrug. Denarnega prometa je imela Zveza l. 1922 K 126,044'756'76, čistega dobička K 71.248'21. Vlog je imela Zveza K 19,236.587'42, kreditov pa K 6,858.471'97. Po velikih težkočah, s katerimi se je imela ta organizacija vsled raznih izgub boriti, se sedaj prav dobro razvija.

Zadružna Zveza v Ljubljani je štela glasom vposlanega računskega zaključka koncem l. 1922 505 zadrug. Od teh je bilo 271 kreditnih, 82 nabavnih in konsumnih, 26 mlekarskih, 26 kmetijskih strojnih, 37 živinorejskih, 14 elektrostrojnih, 23 obrtnih, 7 stavbinskih in 19 raznih zadrug. Celokupni promet je znašal Din 477,692.759'26, čisti dobiček Din 14.672'88, vlog je bilo Din 63,018.947'64, kreditov pa Din 37,521.472'08. Opozarjamo svoje članice na visoko število vlog pri tej Zvezi, kar je posledica dobre zadružne discipline in stroge centralizacije denarja pri lastni matici. Veliko število članic te Zveze kaže mnogo vnetega in naporenega zadružnega dela, ki ga lahko stavimo v zgled naši organizaciji.

Zadružna Zveza v Trstu je štela koncem leta 1922 127 zadrug. Od teh zadrug je bilo denarnih 85, konsumnih 32, mlekarskih 6, vinorejskih 1, stanovaljskih 2 in 1 mlinarska zadruga. Na Goriškem je štela Zveza 12 članic (tam deluje v Gorici še ena Zveza), v Istri 51, na Notranjskem 16 in v Trstu 6 članic. V letnem poročilu Zveze je navedeno stanje teh članic koncem leta 1920. Tako izkazuje od 85 kreditnih zadrug 81 istih 36.484 članov, vlog L 36,702.893'72, kreditov pa L 17,557.705'11, naloženega denarja v inozemstvu (večinoma pri starih zadružnih centralah v Sloveniji) L 11 milijonov 584.836'97, naloženega denarja doma L 2,930.192'43, inventarja pa L 3,215.027'66 (I), rezerv L 1,542.588'63 in izposojil L 1,101.029'85. Denarnega prometa so imele vse kreditne zadruge L 84,113.100'72. Gospodarske zadruge so naravno mnogo slabše. Zveza sama je imela prometa L 14,772.404'09, vlog L 1,352.485'93, kreditov L 1,081.270'55. Zveza je lani priredila sedemtedenski

zadružni tečaj, ki se ga je udeležilo 34 obiskovalcev. Revizij je bilo izvršenih 79, kar je zelo mnogo. Zvezo in celo njeno organizacijo teži še vedno nerešeno vprašanje naložb v Sloveniji. Glede tega pravi Zvezino letno poročilo: »Kakor v preteklem letu tako je Zadružna Zveza tudi v zadnjem poslovnem letu posvetila dosti časa in truda akciji za zamenjavo denarja, naloženega onostran meje. Ni tu mesta, da bi podrobno navajali vse podvzete korake, zato bodi le omenjeno, da je podpisana Zveza v maju 1922 poslala v Rim deputacijo, ki je na vseh mero-dajnih mestih podrobno obrazložila zadevo in zahtevala zamenjavo. Tedanja vlada je bila v principu za zamenjavo, ali do izvršitve ni prišlo. Pri tem moramo posebej naglašati, da so naši državni poslanci energično podpirali akcijo za zamenjavo, ali žalibog do danes se ta še ni izvedla.

V začetku leta 1922 je vlada objavila izvršilno naredbo k garancijskemu zakonu z dne 9. decembra 1920, glasom katerega ima država prevzeti jamstvo za izgubo zadrug, nastalo vsled nezamenjave njihovega premoženja, ki je bilo naloženo v kronah in se ni izmenjalo po ključu 60%. Zveza je za vse svoje članice vložila tozadevne prošnje, ki so pa ostale v kljub urgemcam doslej nerešene.

Kakšne važnosti je za naše zadrug zamenjava njih naložb onostran meje, priča najbolj dejstvo, da znašajo te naložbe spremenjene v lire po 60% L 11,584.836'97. Ker je z zahtevano zamenjavo v ozki zvezi obstoj velikega števila naših zadrug, bo Zadružna Zveza tudi v bodoče do končne rešitve posvečala temu vprašanju ono skrb, ki jo po svoji važnosti zasluži. Dokler ne bo ugodno rešeno vprašanje zamenjave, bo trpelo naše zadružništvo na pomanjkanju denarja. S tem dejstvom morajo računati zadrug in ljudstvo. V kolikor je Zadružna Zveza mogla, je podpirala svoje članice s posojili, ali pri sedanjih razmerah ji ni bilo mogoče ugoditi vedno zahtevam svojih članic, ki so potrebovale posojila. Je res, da marsikatera zadruga životari in da marsikatera ne more delovati, ker nima sredstev, ali pri se-

danjem pomanjkanju denarja bi bil zločin z narodno-gospodarskega stališča jemati denar na posodo po odirskih obrestih in ga posojevati ljudstvu. Zato je manjše zlo, ako zadruga omeji svoje delovanje na to, kar more storiti iz lastne moči in čaka konca sedanje krize.

Gotovo je, da bi stare zadružne centrale teh članic rade pomagale posestrimski organizaciji v Trstu in svojim bivšim članicam, ako bi to danes radi visokega tečaja lire mogle storiti. Danes ni druge pomoči, kakor počakati. Kakor je znano, so slovenske zadružne zveze že meseca februarja podvzele korake pri beograjski vladi, da na vsak način izposluje kake ugodnosti za prizadete primorske zadrug povodom trgovinskih pogajanj z Italijo. Pomočnik našega zunanjega ministra je tudi svojo podporo obljubil, istotako g. dr. Rybač, ki je načelnik oddelkov za izvrševanje mednarodnih dogovorov. Kak uspeh je ta akcija imela nam trenutno ni znano.

Zadružne vesti iz hrvaških in srbskih pokrajin.

Nova hrvatska zadružna banka. Središnji savez hrvatskih seljaških zadrug v Zagrebu, Glavna zadruga v Zagrebu, Savez hrvatskih seljaških zadrug za Bosno i Hercegovinu u Sarajevu in Središnji savez jugoslovenskih seljaških zadrug u Sarajevu (muslimanski) so ustanovili skupno »Hrvatsko seljačko zadružno banko« v Zagrebu s temeljno delniško glavnico Din 25,000.000.—, od katere je vplačanih Din 8,000.000.—. Banka ima namen financirati vse te zveze in njihove članice. To je sedaj peta takozvana zadružna banka v naši kraljevini. (Split, Ljubljana 2, Zagreb 2). Upajmo kot zadrugarji, da ji ne bo zadružništvo samo pomagalo na noge, temveč bo ostala pri zadružnih načelih. Dosedanje skušnje z zadružnimi bankami niso namreč preveč razveseljive.

Prisilni prihranki v zadrugah. »Hrvatski Zadrugar« v Zagrebu (glasilo Središnjeg saveza hrvatskih seljaških zadrug) piše o obveznih (prisilnih) pri-

hrankih v zadrugah: »Vloge so obratno sredstvo, ki se izneveri baš v času krize, kar se je pokazalo tudi sedaj. Zadrugištvu potrebuje za izvrševanje svojih nalog stalen kapital. Tu sta dve možnosti: ali se poveča zadruga glavica zadrug in Zveze z zvišanjem deležev, na pr. od K 10.— na Din 10.— in 100.— pri zadrugah in od K 100.— ali 1000.— pri Zvezi na Din 1000.—, ali pa se uvede pri zadrugah stalna obvezna štednja. Mi smo se odločili za poslednji način (obvezno štednjo) zbog tega, ker se bodo privedli na ta način zadrugam in Zvezam znatni kapitali, ko s povišanjem deležev, pa tudi zbog tega, ker je že enkrat treba, da zadrugištvo s sistematičnim delom vzgaja pri kmetovalcih smisel za štedenje. Vsled tega predlagamo, da vse hrvatske seljačke zadruge takoj začnejo z uvajanjem stalne male štednje pri svojih članih.«

List poroča v isti št., da je Hrvatska seljačka zadruga v Hrastelnicah začela z obvezno štednjo po teh načelih: 1. Nikdo ne more biti član zadruge, kdor ne vloži vsak teden vsaj 1 Din. 2. Ta štednja traja pet let; tekom tega časa ne more nikdo take svoje vloge dvigniti. 3. Vloge na to štednjo se ne obrestujejo. 4. Udeležiti se morejo te štednje tudi nezadrugniki. — Stvar sicer tudi v Jugoslovanskem zadrugištvu ni nova, je pa vedno zanimivo, kako se skuša obvezno štedenje zadrugnikov vpeljati sedaj pri eni, sedaj pri drugi zadrugi organizaciji. Mi bi ji skoraj bolj prisodili veliki ideelen, vzgojen moment ko praktično finančni. O tej zadevi se bomo razgovarjali tudi slovenski zadrugarji na svojih zborovanjih.

Mali bančni zaslužki. »Hrvatski Zadrugar« poroča, da je neka zagrebška banka zaslužila pri preodkazilu 499 dolarjev iz Amerike l. 1922 malenkostno vsoto K 12.628,70. Denar je zapustil neki reven delavec za svojo ženo in dečo blizu Dvora na Hrvatskem. Ako kdo ukrade v Zagrebu 10 Din, bode nedvomno zaprt; zagrebški bančni ravnatelji in upravniki svetniki so pa neoporečno pošteni ljudje. Kdo bi jim mogel dokazati kak kradež ali pa rop?

Prva zadruga elektrarna v Hrvatski in Slavoniji se je ustanovila v vasi Čačinci blizu Osijeka.

Petindvajsetletnica Saveza srpskih zemljoradničkih zadruga v Zagrebu. V »Zemljoradnički Zadrugi«, glasilu Saveza srpskih zemljoradničkih zadruga v Beogradu se spominja v lepem članku g. Laza Horvat 25 letnice Saveza srpskih zemljoradničkih zadruga v Zagrebu, ki pa se sicer sedaj fuzijonira z beograjskim. Srbska Zveza v Zagrebu je delovala največ v Liki, Slavoniji in sedanjim vojvodini. Svojo glavno pozornost je obračala na to, da niso prehajala zemljišča srb. kmetov v tuje (madžarske ali švabske) roke in da se je narodna zemljiška posest še povečala. Zbrala je tekom 25 let svojega obstoja okrog sebe nad 350 zadrug.

Velik dar za ljudsko naobrazbo. Savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Zagrebu je naklonil 750.000 Din za širjenje ljudske naobrazbe v svojem delokrogu. Ta znesek se porabi za ljudska predavanja, širjenje dobrih knjig, nabavo vzornih kmetijskih strojev, semenja itd.

Umrli je 25. marca t. l. v Rimu dr. Mihajlo M. Popović, član načelstva Saveza srpskih zemljoradničkih zadruga v Beogradu. Dr. Popović se je l. 1898 kot član tedanje srbske vlade posebno zavzemal za oživitvorenje sedanjega srbskega zadrugnega zakona, ki je, kakor znano, boljši od našega bivšega avstrijskega. — V Sarajevu je umrl dne 24. aprila g. Juraj Soče, ravnatelj Saveza hrvatskih seljačkih zadruga, dobro znan z raznih sej in kongresov tudi mnogim našim zadrugarjem. G. Soče je svojo zvezo osnoval, organiziral vse članice in jo je spravil do lepega razcvita. Naj mu bo ohranjen tudi med nami časten spomin!

»Zadrugištvo in politika«. Pod tem naslovom piše med drugim g. dr. Bervaldi v splitskem »Zadrugarju«: »Vsak zadrugar more kot državljani pripadati katerikoli stranki, on more za njo delati in pri volitvah za njo glasovati, ali v zadrugi sami ni strank in ni posameznih stanov. Vsakdo, in naj pripada katerikoli stranki, more biti član kake zadruge, samo da je pošten človek. To je edino merilo, po katerem se sodi zadrugarja. Ako se pa začne meriti zadrugarje po politični ali stanovski vrednosti, potem je za-

druga obsojena na propast in je ne ne more nikdo rešiti. Edino vprašanje časa je, kedaj pride do končne likvidacije. To je zgodovina vseh onih zadrug, ki so se dale zapeljati od ljudi, katerim je pred očmi zmaga na političnem polju z vsemi žrtvami, to je tudi zgodovina nekaterih naših zadrug v Dalmaciji. Zadruga mora biti in ostati torišče, na katerem se srečavajo vsi pošteni ljudje. Ona naj bode ne le sodstvo za moralno poboljšanje posameznikov, nego tudi sredstvo za družabni mir. Tu se bodo približevali drug drugemu in če spoštovani in častiti ljudi, katere loči kakršenkoli nesporazum, in se bodo s sestajanjem in medsebojnim spoznavanjem ogrevali za blagostanje in srečo svojih zadrugnikov. To morajo imeti vsi pravi zadrugarji vedno pred očmi, osobito v današnjih časih, in ne smejo na noben način dovoliti, da bi se zadruga vmešala v političen vrtnec, kateri bi jo zapeljal in pogoltnil.« Podpišemo z obema rokama.

Prošnje zadrug na poljedelsko ministrstvo. »Zemljoradnička zadruga« v Beogradu priobčuje ta-le opomin, ki ga priporočamo tudi našim zadrugam v uvaževanje: »Nekatere naše zadruge, ki prosijo pri poljedelskem ministrstvu za podporo ali posojilo, se obračajo s prošnjami naravnost na ministrstvo. Ker pa ministrstvo ne razpolaga s potrebnimi podatki, na podlagi katerih bi rešilo take prošnje, jih pošlje zvezi v poročilo in izjavo, s čemur se povzroča nepotrebna pisarija. Da bi tega vbodoče ne bilo več in da bi se take prošnje čim preje reševale, opozarjamo vse naše zadruge, da se v nobenem slučaju ne obračajo s prošnjami neposredno na ministrstvo, temveč da to vedno store preko zveze, katera pošlje prošnjo ministrstvu s potrebnimi podatki in svojo izjavo vred.«

Državna hipotekarna banka v Beogradu (Uprava fondova). Prošlo leto je bil spremenjen zakon, ki ureja razmere pri tej edini bivši srbski hranilnici tako, da jo proglašajo za edinupilarno važen zavod v celi državi. Zakon vsebuje namreč določbo, da morajo zavodi in ustanove v novih pokrajinah,

ki upravljajo javne fonde, pupilarne in depositne kapitale, občinske, sreske, oblastne, cerkvene, samostanske, ki se zbirajo iz doklad, vse te fonde in kapitale prenesti tekom 10 let v Državno hipotekarno banko v Beograd (to je torej do 1. 1932), nove take vloge pa smejo sprejemati samo še pet let (to je do 22. aprila 1927). K tej za naše razmere precej neprijetni zadevi piše posl. Pušenjak v »Slovincu«:

»V Sloveniji in Dalmaciji se morajo kapitali in fondi, za katere je potrebna pupilarna varnost, nalagati v občekoristnih hranilnicah, katere so ustanovljene na podlagi regulativa z dne 2. septembra 1914. Položaj teh hranilnic, katerih rezervni fondi so večinoma naloženi v državnih papirjih bivše Avstrije, ostanek in še velik del hranilnih vlog povrh v važnih posojilih, ni rožnat. Prejšnja Narodna skupščina je sprejela zakon, s katerim se v štirih letih onemogoči nadalnje podeljevanje kreditov od strani hranilnic in v desetih letih povzroči likvidacija teh zavodov. Ni se mislilo na to, kdo bo pokrtil znatne izgube, katere bodo radi avstr. vrednostnih papirjev in vojnih posojil nastale, izgube, katere bi hranilnice same v nekaj desetletjih iz poslovnega dobička lahko pokrile, ni se mislilo na to, kje bi dobival v bodoče naš kmet, naš hišni posestnik cen hipotekarni kredit na amortizacijo. Prenos vsega pupilarno varnega denarja v Beograd, kjer je obrestna mera znatno višja ko pri nas, bo podražil denar in, če že ne popolnoma omogočil, znatno otežkočil uporabo pupilarno varnega denarja v svrhu podelitve hipotekarnega kredita stanovom v Sloveniji in Dalmaciji, ki danes ta kredit pri hranilnicah uživajo — obstoji še nadaljna nevarnost — s tem, da se bo večina hranilnih vlog odzela našim hranilnicam, bodo udarjeni tudi drugi denarni zavodi. Večina hranilnic ima znatne zneske odvišnega denarja naloženega v bankah, katere bodo težko izplačale naložbe in bode trpelo vsled tega naše gospodarsko življenje. Pomanjkanje denarja bo še občutnejše ko je sedaj, stranke se bodo obračale na posojilnice, da dobe tam hipotekarni kredit, kar bode v škodo obratnemu kreditu in likvidnosti po-

sojilnic. Najhujše pa bo, da bo, ako ne priskoči vlada na pomoč, propadlo lepo število hranilnic; posledica bo, da bo ljudstvo popolnoma izgubilo zaupanje do denarnih zavodov in držalo denar doma, kar bo situacijo še poslabšalo.

Kaj storiti, da se preteča nevarnost odstrani? Storiti se mora vse, da se s posebnim zakonom ukine določba, ki pravi, da se mora ves pupilarnovarni denar iz novih pokrajin prenesti v državno hipotekarno banko v Beogradu. Poslanci bodemo v prvi vrsti iz gospodarskih ozirov akcijo v tem smislu začeli, potrebujemo pa pomoči od vseh prizadetih slojev. Nujno potrebno je, da se oglase s protesti vse hranilnice v Sloveniji in Dalmaciji brez izjeme, vse Zadrugne Zveze in banke, vse stanovske organizacije kmetov, hišnih posestnikov, obrtnikov in trgovcev, vse občine in okraji, kateri jamčijo za varnost vlog v hranilnicah. Složen, skupen nastop merodajnih krogov bo zagotovil obstoj našim hranilnicam, bo pa tudi v veliko korist vseh denarnih zavodov, bo obvaroval celo naše gospodarsko življenje občutne škode.«

Razvoj zadrug nove smeri na Hrvatskem. Pod tem naslovom opisuje revizor Gl. Zadr. S. v Beogradu g. Alfred Čebular v »Hrv. Zadrugarju« razvoj kmetijskih produktivnih zadrug v Vukovaru (Slavonija): »L. 1920 je nameravala graščina v Vukovaru prodati nekatere nepremičnine, zlasti eno skladišče in gospodarska poslopja. Podjetnim ljudem se je posrečilo nabaviti te nepremičnine po jako ugodnih pogojih. S tem je bil postavljen temelj za osnovanje »Ratarske zadruge u Vukovaru«, katero se je leta 1921 izvršilo. Iz Vukovara in bližnjih vasi je pristopilo k zadrugi 82 kmetovalcev, kateri so zbrali za nakup omenjenih nepremičnin glavnico po Din 500.000,— pod pogojem, da stoji ta kapital zadrugi 7 let na razpolago. Skladišče se je prezidalo v mlin, ki je začel obratovati 3. decembra 1921. Navzlic vsem težkočam in borbam je zmagalo ob primerni previdnosti jako in sistematično delo. Mlin je izdelal v prvem letu 100 vagonov moke. Delokrog zadruge obsega sedaj mlin in skladišče. Skladiščni oddelek se je bavil z razpečevanjem žita, semena in drugih življenskih potrebščin, katere so člani zadruge pridelovali v svojem gospodarstvu. Uspeh vsega tega dela kaže najboljši promet, kateri se je od 13¹/₂ milijona dinarjev v l. 1921 zvišal na 45¹/₂

milijona dinarjev v l. 1922. Način, kako se ustvarja prometni kapital pri Ratarski zadrugi je nekoliko drugačen kakor je v navadi pri proizvodnih zadrugah. Na podlagi pravil so zadrugniki dolžni zadrugi prodati vse svoje odvišne proizvode, torej žito, mleko, vino, volno, krompir itd. Zadruga spravlja te proizvode v skladišče in jih prodaja skozi celo leto. Pri prevzemu robe izplača zadrugniku predjem po 50% približne vrednosti njegovega proizvoda. Nadaljnih 40% dobi zadrugnik ob izvršeni prodaji. Od povprečne cene dobivajo torej zadrugniki 90% v gotovini, 10% pa se jim da v obliki zadrugnih priznanc, ki so izplačljive v treh letih. Na teh prištejenih 10% dobivajo zadrugniki 10% obresti. Na ta način si prihrani vsak zadrugnik 10% izkupička za svoje pridelke in jih obenem zadrugi posodi, da more ista ustvarjati gospodarske ustanove po onem redu, ki je za razvoj narodnega gospodarstva najpotrebnejši. Ta zadrugna glavnica, ki je znašala koncem leta 1922 Din 300.000.—, tvori skupno z zadrugnimi deleži prometno glavnico. Iz nos tega zadrugnega kapitala raste stalno, ker so se člani o koristnosti tega sistema uverili. Višina deležev je odvisna od zadrugnikovega premoženjskega stanja. 82 članov zadruge ima 2.000 oraloč zemlje in 1.263 članov. Preostanek za prodano robo se izplača zadrugnikom na koncu vsakega leta po obračunu obratnih stroškov.« Člankar opisuje potem, kako so se okrog Ratarske zadruge razvile na istem temelju Vinogradarska zadruga, Gospodarska zadruga za proizvodnjo in nabavo, Gospodarska zadruga za rejo konj Nonius pasme, Gospodarska zadruga za rejo goved simendolske pasme, »Sjeme«, semenska zadruga v Osijeku in »Repa«, zadruga za odgojo sladkorne in krmilne repe v Osijeku. Vse te zadruge so združene v svojo zvezo, ki je pa s članicami vred včlanjena radi revizije pri Zadrugni Zvezi v Celju. Naša zveza je s temi zadrugami tudi v poslovnih stikih in je z njimi zelo zadovoljna.

Vabilo na

občni zbor

Posojilnice v Rajhenburgu,

ki se vrši dne 27. junija ob 15. uri popoldne v posojilniški pisarni s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1922.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Volitev dveh članov načelstva.
6. Sprememba pravil.
7. Slučajnosti.

V Rajhenburgu, dne 15. maja 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Artičah,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 1. junija 1923 ob 1/2 10. uri v prostoru Hranilnice in posojilnice v Sp. Pohanci št. 18.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1922.
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Sprememba pravil.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

V Artičah, dne 11. maja 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

občni zbor

zadruga „Rinka“,

ki se bo vršil dne 1. julija 1923 dopoldne ob 10. uri v posvetovalnici Celjske posojilnice s sledečim dnevnim redom:

1. Sklepanje o letnem računu za leto 1922 in razdelitev eventualnega čistega dobička.
2. Sklep o razdružbi zadruga in likvidaciji premoženja.
3. Izvolitev likvidatorjev.
4. Razni nasveti in predlogi.

Ako občni zbor ob določenem uri ne bi bil sklepčen, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki je brezpogojno sklepčen.

Celje, dne 15. maja 1923.

Načelstvo.

Kmeška hranilnica in posojilnica v Slatini,

registrirana zadruge z neomejeno zavezo, vabi na

občni zbor

ki se vrši na praznik dne 31. maja 1923 ob 8. uri zjutraj v posojilniški pisarni s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo in sklepanje o računskem zaključku za l. 1922.
2. Volitev sedem članov načelstva in pet članov nadzorstva.
3. Slučajnosti.

V Slatini, dne 15. maja 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Limbušu,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 27. maja 1923 ob 10. uri predpoldne v posojilniški pisarni v Limbušu s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1922.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Razdelitev čistega dobička.
6. Predlogi.

V slučaju, da bi občni zbor ne bil sklepčen, se vrši uro pozneje drugi občni zbor, ki sklepa brezpogojno.

V Limbušu, dne 13. maja 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

xxxix. redni občni zbor

Posojilnice v Konjicah,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v četrtek, dne 21. junija 1923 ob 2. uri popoldan v uradnih prostorih posojilnice s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za upravnno leto 1922, razdelitev čistega dobička.
3. Sprememba pravil.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Čitanje revizijskega poročila.
6. Slučajnosti.

V slučaju, da bi občni zbor ne bil sklepčen, se vrši v smislu pravil eno uro pozneje drugi občni zbor, ki sklepa brezpogojno.

Konjice, dne 15. julila 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Gornji Poljskavi,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, kateri se bo vršil v nedeljo, dne 6. majnika 1923 ob 2. uri popoldne v posojilniški pisarni pri Josipu Katzu v Gornji Poljskavi.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Sklepanje o računskem zaključku za leto 1922.
5. Slučajnosti.

V Gornji Poljskavi, dne 22. aprila 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

IV. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Radincih,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v ponedeljek dne 21. maja 1923 ob 9. uri dopoldne v uradnih prostorih v Radincih.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju v letu 1922.
3. Potrditev računskega zaključka za 1922 ter razdelitev čistega dobička.
4. Čitanje revizijskega poročila Zadrugne Zveze ter ukrenitev vsled istega.
5. Slučajnosti.

Za slučaj nesklepčnosti se vrši eno uro pozneje v istih prostorih drugi občni zbor z istim dnevnim redom, sklepčen pri vsakemu številu navzočih zadrugnikov.

Radinci, dne 24. aprila 1923.

Načelstvo.

Vabilo

k

izrednemu občnemu zboru

Hranilnice in posojilnice v Sv. Martinu,

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, kateri se bo vršil 17. junija t. l. ob 8. uri predpoldne v posojilniški pisarni pri Sv. Martinu s sledečim sporedom:

1. Sprememba zadrugnih pravil.
2. Volitev enega člana v načelstvo in enega v nadzorstvo.

Ako bi občni zbor ne bil sklepčen ta dan, se vrši osem dni pozneje drugi občni zbor, ob isti uri, z istim vspešnim in v istem prostoru, kateri sme brezpogojno sklepati.

Pri Sv. Martinu, 1. junija 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Zavrču,

registrirana zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v nedeljo dne 24. junija ob 9. uri dopoldne v Markovičevi hiši, Zavrč št. 15 s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje revizijskega poročila.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Sprememba pravil.
5. Slučajnosti.

Ako bi ne bil občni zbor ob tu razglašeni uri sklepčen, vrši se v smislu § 35 pr. 1 uro pozneje v istem lokalni in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki sklepa ob vsakem številu navzočih zadrugnikov.

V Zavrču, dne 15. maja 1923.

Načelstvo.